

Centrum vedecko-technických informácií SR, Bratislava

Mgr. Mária Janková

**Výchova a vzdelávanie
k dobrovoľníctvu
v základných a stredných školách**

Bratislava 2021

OBSAH

ÚVOD	4
Hlavné zistenia	5
Spôsoby oboznamovania žiakov s témou dobrovoľníctva	9
Implementácia výchovy a vzdelávania k dobrovoľníctvu	13
Rozsah a frekvencia dobrovoľníctva	23
Oblasti dobrovoľníckych aktivít	27
Názory a postoje k realizácii výchovy a vzdelávania k dobrovoľníctvu	31
Bariéry pri realizácii dobrovoľníctva	40
SÚHRN	44
LITERATÚRA	45

ÚVOD

Problematiku dobrovoľníctva mladých ľudí v európskom kontexte vymedzila tzv. biela kniha, resp. viaceré rezolúcie prijaté orgánmi Európskej únie. Dobrovoľnícka činnosť je považovaná za jednu zo štyroch prioritných tém spolupráce v oblasti mládeže. Na otázku prepojenia dobrovoľníctva a formálneho vzdelávania kladie dôraz uznesenie Európskeho parlamentu z apríla 2008 o prínose dobrovoľníckej práce pre hospodársku a sociálnu súdržnosť, ktorým Európsky parlament „*vyzýva Komisiu, členské štáty, regionálne a miestne orgány, aby propagovali dobrovoľníctvo prostredníctvom vzdelávania vo všetkých stupňoch, a to tým, že vytvoria príležitosti na dobrovoľnícku činnosť na ranom stupni vzdelávacieho systému tak, aby sa vnímala ako bežný prínos k životu komunity, aby naďalej podporovali tieto aktivity aj v prípade starších študentov, aby napomáhali učeniu sa službou iným (tzv. service learning), aby vyzývali na vytváranie väzieb medzi dobrovoľníckym sektorom a sektorom vzdelávania na všetkých úrovniach, aby propagovali dobrovoľnícku činnosť a aby uznávali učenie v rámci dobrovoľníckej činnosti ako súčasť celoživotného vzdelávania*“¹.

Východiskom pre rozvoj výchovy a vzdelávania k dobrovoľníctvu na Slovensku vo všetkých stupňoch vzdelania bolo schválenie *Koncepcie výchovy a vzdelávania detí a mládeže k dobrovoľníctvu* v roku 2018 Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR. Dokument vymedzuje základné ciele a princípy výchovy a vzdelávania k dobrovoľníctvu a stanovuje opatrenia na ich realizáciu. Implementácia Koncepcie do praxe má prispieť k tomu, „*aby dobrovoľníctvo bolo prirodzenou súčasťou životného štýlu ľudí a života komunit na Slovensku, čím sa škola prepojí s reálnym životom*“.²

Mapovanie problematiky dobrovoľníctva mládeže sa realizovalo na Oddelení prevencie a výskumov mládeže CVTI SR (predtým ÚIPŠ) prostredníctvom viacerých sociologických výskumov a prieskumov v rokoch 2004 – 2008. V nadväznosti na požiadavku vypracovania hodnotiaceho systému škôl a školských zariadení vo vzťahu k implementácii výchovy a vzdelávania k dobrovoľníctvu v školách a školských zariadeniach sa pokračovalo v mapovaní tejto problematiky aj v roku 2019.

Na základe požiadaviek MŠVVaŠ sa výskumná úloha *Realizácia výchovy a vzdelávania k dobrovoľníctvu v základných a stredných školách* zameriavala na tieto oblasti skúmanej problematiky: *spôsoby oboznamovania s témou dobrovoľníctva, implementácia výchovy a vzdelávania k dobrovoľníctvu do pedagogickej dokumentácie škôl, rozsah a intenzita dobrovoľníctva, oblasti dobrovoľníckych aktivít, názory na realizáciu výchovy a vzdelávania k dobrovoľníctvu a bariéry rozvoja dobrovoľníctva*.

Zber dát sa uskutočnil pomocou online dotazníkového zisťovania v mesiacoch november až december 2019 vo všetkých krajoch SR. Výberový súbor tvorili základné (plnoorganizované – s 1. až 9. ročníkom) a stredné školy (gymnázia a stredné odborné školy). Štatisticky bolo spracovaných 834 dotazníkov. Väčšina výsledkov je uvádzaná

¹ In: <https://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2008-0131+0+DOC+XML+V0//SK>

² https://www.minedu.sk/data/files/7972_koncepcia_vav_dam_k_dobrovolnictvu.pdf

pomocou popisnej štatistiky. V texte, grafoch alebo v tabuľkách je uvedený percentuálny podiel prípadov v konkrétnych kategóriách, ktoré sa zvyčajne ďalej členia podľa stupňa vzdelania (ZŠ/SŠ), typu strednej školy (GYM/SOŠ), pohlavia, veku, počtu žiakov, počtu rokov vo funkcii riaditeľa/ky, typu zriaďovateľa a veľkosti sídla školy. Interpretované boli zistenia, pri ktorých sa potvrdil štatisticky významný vzťah na hladine významnosti $p < 0,5$.

Hlavné zistenia

- Za významné aspekty rozvoja dobrovoľníctva sa považuje informovanosť o problematike dobrovoľníctva a o možnostiach zapojenia sa do dobrovoľníckych aktivít. Žiaci základných a stredných škôl sú v školách najčastejšie oboznamovaní s touto témou priamo na vyučovaní učiteľmi alebo ich zapájaním do konkrétnych dobrovoľníckych aktivít.

Takmer polovica škôl informuje žiakov v tomto smere aj na nástenkách, webovej stránke školy, v školských novinách a pod. Okrem toho približne tretina škôl organizuje besedy, workshopy s aktívnymi dobrovoľníkmi priamo na pôde školy alebo sú žiaci oboznamovaní učiteľmi mimo vyučovania. Oboznamovanie žiakov prostredníctvom koordinátora dobrovoľníckych aktivít potvrdila menej ako pätina škôl. Najmenej využívanou možnosťou boli besedy, workshopy s odborníkmi na tému dobrovoľníctva mimo prostredia školy. Z uvedeného vyplýva, že na oboch stupňoch vzdelania prevažujú priame informačné zdroje o dobrovoľníctve a dobrovoľníckych príležitostiach.

Oboznamovanie s témou dobrovoľníctva v škole prostredníctvom učiteľov, či už počas alebo mimo vyučovania, sa uskutočňuje v rovnakej miere v základných, aj v stredných školách. Rozdiely sa zistili pri niektorých spôsoboch informovania ako aj priameho zapájania do dobrovoľníckych aktivít. V stredných školách sú žiaci častejšie oboznamovaní pomocou besied, workshopov s aktívnymi dobrovoľníkmi ako aj odborníkmi (v škole alebo aj mimo školy). Aj nepriame informačné zdroje (informácie na nástenkách, webovej stránke školy, v školských novinách a pod.) sa vo väčšej miere vyskytovali v stredných školách.

Ak je v škole ustanovená funkcia koordinátora dobrovoľníckych aktivít, môže to mať výrazný vplyv na rozvoj a manažovanie dobrovoľníctva a dobrovoľníkov v škole medzi žiakmi. Preto nie je prekvapením, že výrazne vyšší počet škôl s funkciou koordinátorov dobrovoľníckych aktivít vykazujú práve stredné školy, kde bola následne zaznamenaná aj vyššia miera angažovania žiakov do dobrovoľníckych aktivít.

Zaujímavé zistenia sa potvrdili podľa typu zriaďovateľa. Informovanosť o dobrovoľníctve prostredníctvom učiteľov priamo na vyučovaní ako aj prostredníctvom násteniek, webovej stránky školy, školských novín a pod. bola výrazne viac zastúpená v súkromných školách. Okrem toho súkromné školy spolu s cirkevnými dominovali aj priamym zapájaním do dobrovoľníckych aktivít a informovaním prostredníctvom koordinátora dobrovoľníckych aktivít. Mimo

vyučovania to bolo zasa v cirkevných školách. Cirkevné v porovnaní s verejnými a súkromnými školami častejšie organizovali besedy, workshopy či už s aktívnymi dobrovoľníkmi alebo odborníkmi v priestoroch alebo mimo prostredia školy.

- V pedagogickej dokumentácii škôl je téma dobrovoľníctva najčastejšie zakomponovaná v plánoch práce koordinátorov (prevencia sociálno-patologických javov, environmentálnej výchovy a pod.). O niečo menej aj v plánoch práce školy a v tematických výchovných plánoch občianskej náuky, etickej výchovy a pod. v menšej miere je obsiahnutá v plánoch predmetových komisií a plánoch práce triedneho učiteľa. Približne pätina škôl zapracovala problematiku dobrovoľníctva aj do školského vzdelávacieho programu, plánov výchovného poradcu a koncepcie rozvoja školy. Plán koordinátora dobrovoľníckych aktivít je v menej ako desatine škôl. A vo viac ako desatine škôl nebola táto téma zakomponovaná v žiadnych dokumentoch školy.

V základných školách je problematika dobrovoľníctva implementovaná najmä v plánoch práce koordinátorov, ale aj v tematických výchovno-vzdelávacích plánoch niektorých predmetov a pláne práce školy. V stredných školách je situácia v tomto smere trochu iná, dominuje plán práce školy a plán práce koordinátorov, o niečo menej nasleduje plán práce predmetových komisií, tematické výchovno-vzdelávacie plány niektorých predmetov a plány práce výchovného poradcu. Tému dobrovoľníctva nemá implementovanú v žiadnej pedagogickej dokumentácii výrazne viac základných než stredných škôl.

Výchova a vzdelávanie k dobrovoľníctvu sa vo väčšine škôl realizuje na hodinách občianskej náuky/výchovy alebo v stredných školách v náuke o spoločnosti, spoločenskovednom seminári. Druhé miesto v poradí má etická výchova zastúpená vo viac ako polovici škôl. Významné miesto patrí aj náboženskej výchove. V predmetoch na prvom stupni základnej školy sa problematike dobrovoľníctva venuje iba pätina škôl. V menšej miere boli zastúpené predmety – slovenský jazyk a literatúra, dejepis a geografia.

Najviac využívanou formou práce pri výchove a vzdelávaní k dobrovoľníctvu je priame angažovanie žiakov do dobrovoľníckych aktivít, nasleduje rozhovor, diskusia alebo iné dialogické metódy. Prácu na projektoch využíva menej ako polovica škôl a o niečo menej aj premietanie filmov, prácu s obrazovým materiálom a vysvetľovanie, opis alebo iné monologické metódy. Približne každá desiata škola používa prácu s textom, knihou, písomné práce, dramatizáciu, hranie rolí, zážitkové učenie a nácvik zručností.

- V prieskume sme sa zaoberali iba formálnym dobrovoľníctvom. Pri rozsahu a frekvencii dobrovoľníckych aktivít sme zisťovali, či školy spolupracujú s nejakou organizáciou alebo štátnym orgánom, či sa zapojili žiaci do dobrovoľníckych aktivít v školskom roku 2018/2019 a ako často sa tieto aktivity realizovali. Väčšina škôl potvrdila spoluprácu s nejakou organizáciou alebo štátnym orgánom. Konkrétne uvádzali organizácie – Liga proti rakovine (Deň narcisov), Unia slabozrakých a nevidiacich (Biela pastelka), UNICEF (Modrý gombík), Úsmev ako dar, Červený kríž, charity (viacerých cirkví), eRko, Dobrovoľný hasičský zbor, Plamienok, Človek v ohrození, The Duke Edinburgs International Award Slovensko (DofE),

dobrovoľnícke centrá, útulky a iné. Spomedzi orgánov verejnej správy, samosprávy a štátnych orgánov uvádzali miestnu samosprávu, VÚC, úrady práce, CVČ, CPPPaP, domovy sociálnych služieb, detské domovy, mestskú políciu.

Zapojenie žiakov do dobrovoľníckych aktivít uviedla väčšina škôl, iba v menej ako desatine prípadov sme zaznamenali negatívnu odpoveď. Najčastejšie zapájajú školy žiakov do dobrovoľníckych aktivít v spolupráci s neziskovou organizáciou s aktívnym zapojením učiteľov. Autonómna aktivita škôl v tomto smere, bez príspevia mimovládnej organizácie, sa zistila v pätine prípadov. Ostatné spôsoby boli menej časté.

V základných a stredných školách prevažuje príležitostné dobrovoľníctvo (jeden alebo dvakrát za polroka, jeden alebo dvakrát za rok). Pravidelnú frekvenciu potvrdila približne pätina škôl. V základných školách je o niečo viac častejšie príležitostné (nepravidelné dobrovoľníctvo) a v stredných školách pravidelná frekvencia dobrovoľníckych aktivít. Rozdiely sa zistili aj podľa typu strednej školy, veľkosti sídla a počtu žiakov školy a typu zriaďovateľa. Vo verejných a súkromných školách jednoznačne prevažuje nepravidelný charakter dobrovoľníctva (v cirkevných prevažuje mierne), naopak, v cirkevných školách sa zaznamenal najvyšší podiel pravidelných dobrovoľníckych aktivít (až 43,1 %).

- Najväčšími oblasťami dobrovoľníckych aktivít, do ktorých školy zapojili svojich žiakov, sú pomoc pri získavaní finančných prostriedkov (zbierky, charitatívne akcie) a starostlivosť, údržba a čistenie prírody alebo verejných priestranstiev. Významnými oblasťami sú aj organizácia a pomoc pri rôznych športových a kultúrnych akciách, pomoc a práca v prospech školy a pomoc a práca so seniormi a ďalšími skupinami. Menej ako tretina sa venuje pomoci a práci s chorými, zdravotne postihnutými alebo práci s deťmi, mládežou, približne pätina starostlivosti o zvieratá.

Zistili sa aj niektoré rozdiely v miere zapojenia do jednotlivých oblastí podľa sledovaných znakov. Stredné školy v porovnaní so základnými školami zapájajú žiakov vo väčšej miere do viacerých oblastí, najmä do práce a pomoci s deťmi, mládežou a chorými, zdravotne postihnutými ako aj pri získavaní finančných prostriedkov. Medzi gymnáziami a strednými odbornými školami sa zistili ešte výraznejšie rozdiely. Sú to gymnáziá, ktoré zapojili svojich žiakov do viacerých oblastí dobrovoľníctva.

Dominantnej oblasti dobrovoľníctva – zbieraniu finančných prostriedkov sa verejné, cirkevné aj súkromné školy venujú v podobnej miere, avšak už u druhej v poradí starostlivosti, údržbe a čisteniu prírody, verejných priestranstiev sa o niečo častejšie venujú cirkevné školy. Sú to práve cirkevné školy, ktoré častejšie zapájajú žiakov do viacerých oblastí, napr. práca a pomoc so seniormi, chorými, zdravotne postihnutými deťmi, mládežou, ale aj pri stavbe, údržbe obecných budov (kostol, fara, športový areál a pod.).

- Názory na realizáciu výchovy a vzdelávania k dobrovoľníctvu sme sledovali pomocou batérie výrokov a tvrdení, s ktorými respondenti/ky vyjadrovali súhlas alebo nesúhlas.

Väčšina škôl potvrdila, že pri realizácii výchovy a vzdelávania k dobrovoľníctvu zdôrazňujú prínos dobrovoľníctva pre žiakov, ako aj pre prijímateľov pomoci. Rovnako sa vyhodnocuje vhodnosť, potrebnosť a užitočnosť realizovanej dobrovoľníckej aktivity z pohľadu potrieb spoločnosti, komunity alebo cieľovej skupiny. Dobrovoľníctvo je v školách oceňované a podporované. Žiaci majú možnosť aktívne sa zapájať do realizácie a výberu jednotlivých dobrovoľníckych aktivít. Učitelia sú pre deti a žiakov v tomto smere vzorom. Školy uviedli, že žiaci si spätne vyhodnocujú, čo sa počas dobrovoľníctva naučili. Berú sa do úvahy aj špecifické potreby žiakov a v neposlednom rade sú žiaci zapojení do všetkých etáp plánovania, realizácie ako aj vyhodnocovania dobrovoľníckych aktivít. V približne polovici škôl sú dobrovoľnícke aktivity prepojené s cieľmi a obsahom vzdelávania a dobrovoľníctvo je chápané ako prierezová téma.

V stredných školách je dobrovoľníctvo viac chápané ako prierezová téma, je viac oceňované a podporované a žiaci majú pri realizácii dobrovoľníckych aktivít väčší priestor, aby aj oni mohli prispievať svojimi nápadmi, mali možnosť výberu a slobodnej voľby.

Signifikantnosť rozdielov vo vzťahu k typu zriaďovateľa sa potvrdila iba v prípade jedného výroku. Vnímanie dobrovoľníctva ako prierezovej témy je vo väčšine cirkevných škôl a v približne 40 % verejných a súkromných škôl.

S vyšším počtom žiakov v škole sa zvyšoval aj súhlas s tým, že dobrovoľníctvo je oceňované a podporované.

Podľa veľkosti sídla školy vnímanie dobrovoľníctva ako prierezovej témy rastie s vyšším počtom obyvateľov v sídle školy. Naviazanie dobrovoľníckych aktivít na ciele a obsah vzdelávania najčastejšie uvádzali školy v najväčších mestách, menej v najmenších obciach a sídlach školy s 10 001 až 100 000 obyvateľmi. Pri realizácii dobrovoľníckych aktivít majú väčší priestor prispieť svojimi nápadmi, možnosť výberu a slobodnej voľby žiaci v školách sídlacích v mestách nad 10 001 obyvateľov ako v menších obciach. Pre zohľadňovanie špecifických potrieb žiakov sa zistil najvýraznejší priestor v školách v najväčších mestách.

- Medzi najväčšie bariéry pri realizácii výchovy a vzdelávania k dobrovoľníctvu v školách patrí preplnenie učebných osnov inými témami, nedostatok času učiteľov, preťaženosť a chýbajúce ocenenie učiteľov a škôl, ktoré sa téme dobrovoľníctva venujú. Približne polovica oslovených škôl vnímala ako prekážku aj nedostatok metodických príručiek, pomôcok pre učiteľov. Najmenej boli uvádzané negatívne skúsenosti a nedostatok invencie ako začať s dobrovoľníctvom.

Rozdiely v názoroch na prekážky v rozvoji dobrovoľníctva v školách podľa stupňa vzdelania sú tri. Prvým z nich je nezáujem rodičov o dobrovoľníctvo, potom nedostatok metodických príručiek a pomôcok k téme a nedostatok času učiteľov. Tieto bariéry boli najvýraznejšie v základných školách.

Nezáujem žiakov o dobrovoľníctvo a negatívne skúsenosti školy sú ako prekážky jeho rozvoja sú vo väčšej miere prítomné v stredných odborných školách. Naopak, v gymnáziách to bola absencia ocenenia učiteľov a škôl, ktoré sa téme dobrovoľníctva venujú.

Nedostatok finančných prostriedkov a nezáujem verejnosti je výrazne častejšie vnímaný ako bariéra pri rozvoji dobrovoľníctva vo verejných školách ako v ostatných dvoch typoch podľa zriaďovateľov. Nedostatok času učiteľov dominuje ako prekážka v cirkevných, potom vo verejných a najmenej v súkromných školách. Nedostatok financií bol viac uvádzaný v školách v obciach a mestách do 50 000 obyvateľov než vo väčších mestách. Nedostatok metodických príručiek bol ako problém vnímaný vo väčšine škôl v najmenších obciach (do 2 000 obyvateľov), menej v stredne veľkých mestách.

Spôsoby oboznamovania žiakov s témou dobrovoľníctva

S problematikou dobrovoľníctva a možnosťami zapojenia sa do dobrovoľníckych aktivít sú žiaci v školách **najčastejšie oboznamovaní priamo na vyučovaní, alebo zapájaním do dobrovoľníckych aktivít**. Takmer polovica škôl informuje žiakov v tomto smere aj na nástenkách, webovej stránke školy, v školských novinách a pod. Okrem toho približne tretina škôl organizuje besedy, workshopy s aktívnymi dobrovoľníkmi priamo v škole, alebo učitelia aj mimo vyučovania. Oboznamovanie žiakov prostredníctvom koordinátora dobrovoľníckych aktivít potvrdilo 16,7 % škôl. Najmenej využívanou možnosťou boli besedy, workshopy s odborníkmi na tému dobrovoľníctva mimo prostredia školy. Zistenia uvádza *graf 1*.

Graf 1 Spôsoby oboznamovania žiakov s témou dobrovoľníctva (%)

Poznámka: Súčet presahuje 100 % pre možnosť uviesť viac odpovedí.

Z porovnaní základných a stredných škôl vyplýva, že vyššiu mieru oboznamovania s dobrovoľníctvom i zapájania do dobrovoľníckych aktivít vykazujú stredné školy (*tabuľka 1*). Častejšie oboznamujú žiakov v besedách, workshopoch s aktívnymi dobrovoľníkmi a odborníkmi, či už v škole alebo aj mimo nej. Aj informácie na nástenkách, webovej stránke školy, v školských novinách potvrdili vo väčšej miere stredné školy (56,2 %) než základné (40,4 %). Koordinátor dobrovoľníckych aktivít je v tomto smere aktívny v 29,5 % stredných a výrazne menej – v 8,3 % základných škôl. V stredných školách (76,9 %) sú žiaci viac zapájaní priamo do dobrovoľníckych aktivít než v základných školách (63,0 %).

Tabuľka 1 Porovnanie rozdielov podľa stupňa vzdelania (%)

Spôsoby oboznamovania žiakov s témou dobrovoľníctva	Stupeň vzdelania	
	základná škola	stredná škola
V škole učiteľmi počas vyučovania	70,5	71,1
V škole učiteľmi mimo vyučovania	29,5	31,6
Formou besied, workshopov s aktívnymi dobrovoľníkmi, ktorí prídu do školy	26,7	43,8
Formou besied, workshopov s odborníkmi na tému dobrovoľníctva mimo prostredia školy	8,1	14,9
Informáciami na nástenkách, webe školy, v školských novinách a pod.	40,4	56,2
Priamym zapájaním do dobrovoľníckych aktivít	63,0	76,9
Prostredníctvom koordinátora dobrovoľníckych aktivít v škole	8,3	29,5
Iným spôsobom	1,0	1,8
Nie sú oboznamovaní s témou dobrovoľníctva	4,8	0,9

Poznámka: Súčet presahuje 100 % pre možnosť uviesť viac odpovedí.

Aj podľa typu strednej školy sa zistili niektoré rozdiely. Na vyučovaní priamo v škole je väčšina gymnazistov (72,3 %) ako aj žiakov stredných odborných škôl (70,6 %) oboznamovaná s problematikou dobrovoľníctva. Avšak gymnazisti sú častejšie informovaní aj mimo vyučovania, ako aj formou besied a workshopov s aktívnymi dobrovoľníkmi a odborníkmi, či už v škole alebo mimo nej. Informovanie prostredníctvom nástieniek, webovej stránky školy, školských novín sa zistilo taktiež vo väčšej miere v gymnáziách.

Funkciu koordinátora dobrovoľníckych aktivít v tomto smere potvrdila viac ako tretina gymnázií (35,6 %) a 26,8 % stredných odborných škôl. Priama participácia na dobrovoľníctve sa zistila vo vyššej miere v gymnáziách (86,1 %) než v stredných odborných školách (72,8 %).

Tabuľka 2 Porovnanie rozdielov podľa typu strednej školy (%)

Spôsoby oboznamovania žiakov s témou dobrovoľníctva	Typ strednej školy	
	GYM	SOS
V škole učiteľmi počas vyučovania	72,3	70,6
V škole učiteľmi mimo vyučovania	48,5	24,1
Formou besied, workshopov s aktívnymi dobrovoľníkmi, ktorí prídu do školy	63,4	35,1
Formou besied, workshopov s odborníkmi na tému dobrovoľníctva mimo prostredia školy	24,8	10,5
Informáciami na nástenkách, webe školy, v školských novinách a pod.	59,4	54,8
Priamym zapájaním do dobrovoľníckych aktivít	86,1	72,8
Prostredníctvom koordinátora dobrovoľníckych aktivít v škole	35,6	26,8
Iným spôsobom	2,0	1,8
Nie sú oboznamovaní s témou dobrovoľníctva	1,0	0,9

Poznámka: Súčet presahuje 100 % pre možnosť uviesť viac odpovedí.

Veľkosť školy podľa počtu žiakov tiež ovplyvňuje oboznamovanie a zapájanie žiakov do dobrovoľníckych aktivít. Besedy alebo workshopy s aktívnymi dobrovoľníkmi alebo odborníkmi v škole/mimo školy boli menej prítomné v najmenších školách s počtom do 150 a 250 žiakov. Aktívne zapájanie žiakov do dobrovoľníckych aktivít sa vo vyššej miere zistilo v školách s počtom žiakov 351 a viac než v menších školách.

Funkcia koordinátora dobrovoľníckych aktivít bola v tomto smere najviac zastúpená v školách s 351 až 450 žiakmi (27,0 %), naopak, najmenej v najmenších školách (iba 11,4 %).

Tabuľka 3 Porovnanie rozdielov podľa počtu žiakov (%)

Spôsoby oboznamovania žiakov s témou dobrovoľníctva	Počet žiakov školy						
	do 150	151-250	251-350	351-450	451-550	551-650	nad 650
V škole učiteľmi počas vyučovania	72,5	65,0	73,2	72,4	68,7	76,4	72,3
V škole učiteľmi mimo vyučovania	34,2	23,8	25,5	33,6	38,8	34,5	36,2
Formou besied, workshopov s aktívnymi dobrovoľníkmi, ktorí prídu do školy	22,8	30,6	40,8	36,8	35,8	32,7	42,6
Formou besied, workshopov s odborníkmi na tému dobrovoľníctva mimo prostredia školy	7,4	8,3	10,8	17,8	13,4	9,1	8,5
Informáciami na nástenkách, webe školy, v školských novinách a pod.	49,0	43,7	50,3	43,4	41,8	49,1	55,3
Priamym zapájaním do dobrovoľníckych aktivít	67,1	65,0	66,2	71,7	74,6	72,7	72,3
Prostredníctvom koordinátora dobrovoľníckych aktivít v škole	11,4	14,6	14,6	27,0	17,9	16,4	14,9
Iným spôsobom	0,7	1,9	0,6	1,3	3,0	1,8	0
Nie sú oboznamovaní s témou dobrovoľníctva	2,7	4,4	1,9	3,3	6,0	1,8	2,1

Poznámka: Súčet presahuje 100 % pre možnosť uviesť viac odpovedí.

Informovanie o problematike dobrovoľníctva počas vyučovania je častejšie v súkromných a verejných než v cirkevných školách. Avšak v cirkevných školách sa zistil výrazne vyšší podiel oboznamovania s touto témou mimo vyučovania prostredníctvom učiteľov než v ostatných dvoch typoch zriaďovateľov. V cirkevných školách sú výraznejšie zastúpené aj besedy a workshopy s aktívnymi dobrovoľníkmi a odborníkmi v škole alebo mimo nej. Informácie o téme na nástenkách, webovej stránke školy, v školských novinách výrazne častejšie uvádzali súkromné školy (62,5 %). V súkromných a cirkevných školách sa v informovaní žiakov o dobrovoľníctve vo väčšej miere angažuje aj koordinátor dobrovoľníckych aktivít a v týchto typoch škôl sú aj vo väčšej miere žiaci zapájaní do dobrovoľníckych aktivít.

Tabuľka 4 Porovnanie rozdielov podľa zriaďovateľa (%)

Spôsoby oboznamovania žiakov s témou dobrovoľníctva	Typ zriaďovateľa		
	verejné	cirkevné	súkromné
V škole učiteľmi počas vyučovania	70,1	67,7	82,1
V škole učiteľmi mimo vyučovania	30,3	37,1	23,2
Formou besied, workshopov s aktívnymi dobrovoľníkmi, ktorí prídu do školy	31,7	50,0	37,5
Formou besied, workshopov s odborníkmi na tému dobrovoľníctva mimo prostredia školy	9,9	17,7	14,3
Informáciami na nástenkách, webe školy, v školských novinách a pod.	45,7	43,5	62,5
Priamym zapájaním do dobrovoľníckych aktivít	67,0	79,0	75,0
Prostredníctvom koordinátora dobrovoľníckych aktivít v škole	14,9	25,8	28,6
Iným spôsobom	1,5	0	0
Nie sú oboznamovaní s témou dobrovoľníctva	3,2	3,2	3,6

Poznámka: Súčet presahuje 100 % pre možnosť uviesť viac odpovedí.

Priamo na vyučovaní sú prostredníctvom učiteľov v menšej miere oboznamovaní s témou dobrovoľníctva žiaci v školách sídliačich v najmenších obciach do 2 000 obyvateľov (67,5 %) a v mestách s 10 001 – 50 000 obyvateľmi (68,3 %). Oboznamovanie mimo vyučovania rastie s vyšším počtom obyvateľov v sídle školy. Besedy a workshopy s dobrovoľníkmi alebo odborníkmi sú častejšie v menších a stredne veľkých mestách. V mestách od 50 001 do 100 000 obyvateľov viac ako

polovica škôl uvádzala, že informácie o dobrovoľníctve poskytujú aj na nástenkách, webovej stránke školy, v školských novinách a pod. S vyšším počtom obyvateľov v sídle školy sa zvyšoval aj podiel škôl, ktoré uvádzali koordinátora dobrovoľníckych aktivít. Školy do dobrovoľníckych aktivít zapájajú priamo žiakov vo väčšej miere vo väčších mestách (nad 10 000 obyvateľov) než v menších obciach (do 2 000 obyvateľov: 58,4 % a 2 001 – 10 000: 63,5 %).

Tabuľka 5 Porovnanie rozdielov podľa počtu obyvateľov v sídle školy (%)

Spôsoby oboznamovania žiakov s témou dobrovoľníctva	Počet obyvateľov				
	do 2 000	2 001-10 000	10 001-50 000	50 001-100 000	nad 100 000
V škole učiteľmi počas vyučovania	67,5	72,1	68,3	71,8	79,8
V škole učiteľmi mimo vyučovania	28,9	29,3	30,2	31,8	34,5
Formou besied, workshopov s aktívnymi dobrovoľníkmi v škole	21,1	30,6	40,5	42,7	32,1
Formou besied, workshopov s odborníkmi mimo školy	6,0	11,3	9,9	20,0	9,5
Informáciami na nástenkách, webe školy, v školských novinách a pod.	37,3	45,5	49,2	56,4	47,6
Priamym zapájaním do dobrovoľníckych aktivít	58,4	63,5	75,8	73,6	72,6
Prostredníctvom koordinátora dobrovoľ. aktivít v škole	6,0	11,7	19,4	29,1	26,2
Iným spôsobom	1,8	0,9	1,2	1,8	1,2
Nie sú oboznamovaní s témou dobrovoľníctva	5,4	5,4	1,2	1,8	1,2

Poznámka: Súčet presahuje 100 % pre možnosť uviesť viac odpovedí.

Učители priamo na vyučovaní oboznamujú žiakov s problematikou dobrovoľníctva najčastejšie v Bratislavskom (82,3 %), Žilinskom (77,6 %) a Košickom kraji (70,8 %). Mimo vyučovania to bolo v Trenčianskom (39,7 %), Trnavskom (35,1 %) a Košickom kraji (31,9 %). Besedy a workshopy s aktívnymi dobrovoľníkmi na pôde školy boli najviac zastúpené v Žilinskom (42,5 %) a Trenčianskom kraji (41,0 %). Naopak, menej boli informácie na nástenkách, webovej stránke školy a v školských novinách uvádzané v Bratislavskom kraji (39,2 %). Vo všetkých krajoch SR sú žiaci vo väčšine škôl priamo zapájaní do dobrovoľníckych aktivít, najvýraznejšie v Trnavskom (79,2 %) a Trenčianskom kraji (74,4 %).

Tabuľka 6 Porovnanie rozdielov podľa kraja (%)

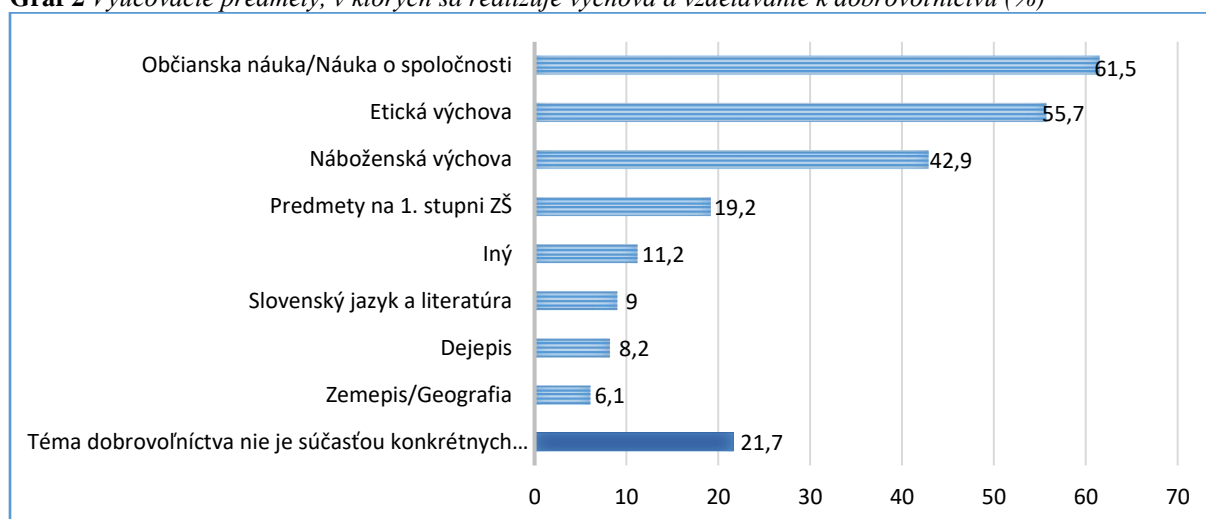
Spôsoby oboznamovania žiakov s témou dobrovoľníctva	Kraj							
	BA	TT	TN	NR	ZA	BB	PO	KE
V škole učiteľmi počas vyučovania	82,3	64,9	67,9	68,0	77,6	66,0	68,0	70,8
V škole učiteľmi mimo vyučovania	26,6	35,1	39,7	28,0	28,4	28,2	28,7	31,9
Formou besied, workshopov s aktívnymi dobrovoľníkmi v škole	24,1	24,7	41,0	26,0	42,5	35,0	36,0	31,9
Formou besied, workshopov s odborníkmi mimo školy	10,1	9,1	12,8	11,0	13,4	8,7	12,0	8,0
Informáciami na nástenkách, webe školy, v školských novinách a pod.	39,2	42,9	46,2	46,0	46,3	48,5	52,7	46,0
Priamym zapájaním do dobrovoľníckych aktivít	64,6	79,2	74,4	67,0	64,9	69,9	66,7	66,4
Prostredníctvom koordinátora dobrovoľníckych aktivít v škole	27,8	14,3	15,4	16,0	11,9	19,4	15,3	16,8
Iným spôsobom	0	1,3	1,3	0	1,5	1,9	0	4,4
Nie sú oboznamovaní s témou dobrovoľníctva	3,8	1,3	1,3	6,0	3,0	1,9	5,3	1,8

Poznámka: Súčet presahuje 100 % pre možnosť uviesť viac odpovedí.

Implementácia výchovy a vzdelávania k dobrovoľníctvu

Vo väčšine škôl sa výchova a vzdelávanie k dobrovoľníctvu realizuje na hodinách občianskej náuky/výchovy alebo v stredných školách v náuke o spoločnosti, spoločenskovednom seminári (61,5 %). Etická výchova bola zastúpená vo viac ako polovici škôl (55,7 %) a v 42,9 % náboženstvo. Päťina škôl uvádzala aj predmety na prvom stupni základnej školy. Pri možnosti „iným spôsobom“ (11,2 %) bola uvádzaná biológia, cudzie jazyky, odborné predmety, krúžková činnosť a triednické hodiny. Menej boli zastúpené slovenský jazyk a literatúra, dejepis a geografia.

Graf 2 Vyučovacie predmety, v ktorých sa realizuje výchova a vzdelávanie k dobrovoľníctvu (%)

Poznámka: Súčet presahuje 100 % pre možnosť uviesť viac odpovedí.

Porovnaním rozdielov medzi základnými a strednými školami sa zistilo, že iba menej ako tretina základných škôl (30,6 %) realizuje výchovu a vzdelávanie k dobrovoľníctvu v predmetoch na prvom stupni. Na oboch stupňoch vzdelania dominuje občianska výchova/náuka alebo náuka o spoločnosti/spoločenskovedný seminár. V stredných školách sa realizuje o niečo viac v slovenskom jazyku a literatúre a v dejepise a v základných školách vo väčšej miere na hodinách geografie (tabuľka 7).

Tabuľka 7 Porovnanie rozdielov podľa stupňa vzdelania (%)

Vyučovacie predmety, v ktorých sa realizuje výchova a vzdelávanie k dobrovoľníctvu	Stupeň vzdelania	
	základná škola	stredná škola
Predmety na prvom stupni	30,6	1,8
Občianska náuka/náuka o spoločnosti	62,3	60,2
Etická výchova	51,8	61,7
Náboženská výchova	42,3	43,8
Dejepis	7,3	9,4
Slovenský jazyk a literatúra	6,7	12,5
Zemepis/geografia	7,1	4,6
Iný	7,9	16,1
Téma dobrovoľníctva nie je súčasťou konkrétnych predmetov	22,8	20,1

Poznámka: Súčet presahuje 100 % pre možnosť uviesť viac odpovedí.

Ako vyplýva z *tabuľky 8* v gymnáziách sa častejšie realizuje výchova a vzdelávanie k dobrovoľníctvu na hodinách občianskej náuky, náboženstva a geografie a v stredných odborných školách zas na hodinách etickej výchovy a dejepisu.

Tabuľka 8 Porovnanie rozdielov podľa typu strednej školy (%)

Vyučovacie predmety, v ktorých sa realizuje výchova a vzdelávanie k dobrovoľníctvu	Typ strednej školy	
	GYM	SOŠ
Občianska náuka/náuka o spoločnosti	63,4	58,8
Etická výchova	52,5	65,8
Náboženská výchova	52,5	39,9
Dejepis	7,9	10,1
Slovenský jazyk a literatúra	12,9	12,3
Zemepis/geografia	10,9	1,8
Iný	17,8	15,4
Téma dobrovoľníctva nie je súčasťou konkrétnych predmetov	17,8	21,1

Poznámka: Súčet presahuje 100 % pre možnosť uviesť viac odpovedí.

Na prvom stupni základných škôl sa výchova a vzdelávanie k dobrovoľníctvu realizuje najčastejšie v najväčších školách s viac ako 650 žiakmi (34,0 %), nasledujú najmenšie školy (do 150 žiakov: 26,8 %). Občianska náuka ako priestor pre jej realizáciu bola výraznejšie zastúpená v školách s počtom 251 – 350 a 551 – 650 žiakov. V najmenších školách bola výrazne menej zastúpená etická výchova (do 150 žiakov: 50,3 % a 151 – 250 žiakov: 48,5 %) a náboženstvo v školách s počtom 151 – 250 (34,5 %) žiakov. Naopak, slovenský jazyk a literatúra bol výraznejšie zastúpený vo väčších školách s počtom 551 – 650 (18,2 %) žiakov.

Tabuľka 9 Porovnanie rozdielov podľa počtu žiakov (%)

Vyučovacie predmety, v ktorých sa realizuje výchova a vzdelávanie k dobrovoľníctvu	Počet žiakov školy						
	do 150	151-250	251-350	351-450	451-550	551-650	nad 650
Predmety na prvom stupni	26,8	15,0	14,6	19,1	16,7	18,2	34,0
Občianska náuka/náuka o spoločnosti	59,7	56,3	70,7	58,6	63,6	69,1	57,4
Etická výchova	50,3	48,5	61,1	60,5	60,6	63,6	53,2
Náboženská výchova	42,3	34,5	45,2	44,7	50,0	47,3	53,2
Dejepis	6,0	7,8	7,6	7,2	10,6	16,4	8,5
Slovenský jazyk a literatúra	9,4	7,3	8,9	8,6	7,6	18,2	8,5
Zemepis/geografia	6,7	7,3	7,0	3,9	4,5	5,5	6,4
Iný	8,7	10,2	12,7	13,8	10,6	10,9	10,6
Téma dobrovoľníctva nie je súčasťou konkrétnych predmetov	20,1	26,2	16,6	23,7	19,7	18,2	25,5

Poznámka: Súčet presahuje 100 % pre možnosť uviesť viac odpovedí.

Na prvom stupni základných škôl sa najviac výchove a vzdelávaniu k dobrovoľníctvu venujú v cirkevných, potom vo verejných a najmenej v súkromných školách. Vo verejných školách sa realizuje najmä na hodinách občianskej náuky, etickej výchovy a náboženstva. V cirkevných školách zasa na náboženstve a občianskej náuke a v súkromných školách na etickej a občianskej náuke (*tabuľka 10*).

Tabuľka 10 Porovnanie rozdielov podľa zriaďovateľa (%)

Vyučovacie predmety, v ktorých sa realizuje výchova a vzdelávanie k dobrovoľníctvu	Typ zriaďovateľa		
	verejné	cirkevné	súkromné
Predmety na prvom stupni	19,3	24,2	12,5
Občianska náuka/náuka o spoločnosti	61,5	59,7	62,5
Etická výchova	59,4	3,2	66,1
Náboženská výchova	40,3	82,3	32,1
Dejepis	8,3	9,7	5,4
Slovenský jazyk a literatúra	8,4	8,1	17,9
Zemepis/geografia	6,2	4,8	7,1
Iný	10,5	17,7	12,5
Téma dobrovoľníctva nie je súčasťou konkrétnych predmetov	22,7	11,3	21,4

Poznámka: Súčet presahuje 100 % pre možnosť uviesť viac odpovedí.

Podľa veľkosti sídla školy je výchova a vzdelávanie k dobrovoľníctvu najviac zastúpená v predmetoch na prvom stupni základných škôl v najmenších obciach (do 2 000 obyvateľov: 29,5 %), menej v stredne veľkých mestách s 10 000 až 100 000 obyvateľmi. V najmenších obciach a najväčších mestách dominujú občianska a etická výchova, v ostatných je výraznejšie zastúpené aj náboženstvo.

Tabuľka 11 Porovnanie rozdielov podľa veľkosti sídla školy (%)

Vyučovacie predmety, v ktorých sa realizuje výchova a vzdelávanie k dobrovoľníctvu	Počet obyvateľov				
	do 2 000	2 001-10 000	10 001-50 000	50 001-100 000	nad 100 000
Predmety na prvom stupni	29,5	22,2	13,9	10,9	17,9
Občianska náuka/náuka o spoločnosti	59,6	61,1	62,7	59,1	65,5
Etická výchova	44,0	51,6	63,9	59,1	60,7
Náboženská výchova	37,3	45,2	44,8	50,9	31,0
Dejepis	6,6	6,3	7,5	10,9	14,3
Slovenský jazyk a literatúra	5,4	7,7	9,9	10,9	14,3
Zemepis/geografia	8,4	8,6	4,0	3,6	4,8
Iný	4,8	10,0	12,7	14,5	17,9
Téma dobrovoľníctva nie je súčasťou konkrétnych predmetov	26,5	21,7	19,8	19,1	21,4

Poznámka: Súčet presahuje 100 % pre možnosť uviesť viac odpovedí.

Podľa kraja sa najviac realizuje výchova a vzdelávanie k dobrovoľníctvu v predmetoch na prvom stupni základných škôl v Košickom a Nitrianskom, najmenej v Žilinskom kraji.

Tabuľka 12 Porovnanie rozdielov podľa kraja (%)

Vyučovacie predmety, v ktorých sa realizuje výchova a vzdelávanie k dobrovoľníctvu	Kraj							
	BA	TT	TN	NR	ZA	BB	PO	KE
Predmety na prvom stupni	15,2	18,2	15,4	25,0	12,8	18,4	21,3	25,7
Občianska náuka/náuka o spoločnosti	62,0	51,9	61,5	62,0	69,2	66,0	61,3	54,0
Etická výchova	65,8	62,3	65,4	61,0	44,4	67,0	41,3	54,9
Náboženská výchova	27,8	41,6	53,8	42,0	57,9	35,9	43,3	35,4
Dejepis	12,7	9,1	7,7	5,0	9,8	4,9	7,3	9,7
Slovenský jazyk a literatúra	12,7	7,8	5,1	9,0	11,3	2,9	11,3	9,7
Zemepis/geografia	6,3	3,9	9,0	4,0	9,8	4,9	5,3	5,3
Iný	19,0	7,8	11,5	9,0	7,5	8,7	13,3	13,3
Téma dobrovoľníctva nie je súčasťou konkrétnych predmetov	15,2	28,6	19,2	21,0	14,3	19,4	24,0	31,9

Poznámka: Súčet presahuje 100 % pre možnosť uviesť viac odpovedí.

Ako vidieť z údajov v *tabuľke 12* v Bratislavskom kraji dominujú etická a občianska výchova. V Trnavskom, Trenčianskom, Banskobystrickom a Košickom kraji etická, občianska a náboženská výchova. V Nitrianskom (občianska, etická náuka a náboženstvo) a v Prešovskom kraji (občianska náuka, náboženstvo a etická výchova) je poradie podľa zastúpenia iné.

V pedagogickej dokumentácii škôl je téma dobrovoľníctva najčastejšie zakomponovaná v plánoch práce koordinátorov (environmentálna výchova, sociálno-patologické javy a pod.), **plánoch práce školy a v tematických výchovných plánoch**, napr. občianskej náuky, etickej výchovy a pod. V menšej miere je obsiahnutá aj v plánoch predmetových komisií a plánoch práce triedneho učiteľa. Približne pätina škôl zakomponovala tému dobrovoľníctva aj do školského vzdelávacieho programu, plánov výchovného poradcu a koncepcie rozvoja školy. Plán koordinátora dobrovoľníckych aktivít je v menej ako desatine škôl (7,1 %). 13,9 % skúmaných škôl nemá túto tému zakomponovanú v žiadnych dokumentoch školy.

Graf 3 Zakomponovanie témy dobrovoľníctva v pedagogickej dokumentácii (%)

Poznámka: Súčet presahuje 100 % pre možnosť uviesť viac odpovedí.

V základných školách je problematika dobrovoľníctva zakomponovaná najmä v plánoch práce koordinátorov, ale aj v tematických výchovno-vzdelávacích plánoch niektorých predmetov a v pláne práce školy.

V stredných školách je situácia v tomto smere trochu iná, dominuje plán práce školy a plán práce koordinátorov, o niečo menej plán práce predmetových komisií, tematický výchovno-vzdelávací plán niektorých predmetov a plán práce výchovného poradcu. Téma dobrovoľníctva nie je implementovaná v pedagogickej dokumentácii 17 % základných škôl a 9,1 % stredných škôl (*tabuľka 13*).

Tabuľka 13 Porovnanie rozdielov podľa stupňa vzdelania (%)

Zakomponovanie témy dobrovoľníctva v pedagogickej dokumentácii	Stupeň vzdelania	
	základná škola	stredná škola
Školský vzdelávací program	18,0	28,9
Koncepcia rozvoja školy	15,6	20,1
Plán práce školy	34,1	45,6
Školský poriadok	1,4	2,4
Plán práce predmetových komisií	24,0	34,7
Plán práce výchovného poradcu	11,9	31,9
Plán práce triedneho učiteľa	25,1	27,4
Tematické výchovno-vzdelávacie plány ON, EV a pod.	34,5	33,4
Plán práce koordinátorov EV, soc.-pat. javov a pod.	41,2	41,9
Plán práce koordinátora dobrovoľníckych aktivít	2,4	14,3
Iné	2,6	4,0
V žiadnej z uvedených	17,0	9,1

Poznámka: Súčet presahuje 100 % pre možnosť uviesť viac odpovedí.

Rozdiely sa zistili aj podľa typu strednej školy. V gymnáziách je téma dobrovoľníctva obsiahnutá najmä v pláne práce školy, školskom vzdelávacom programe a v plánoch práce koordinátorov. V stredných odborných školách v pláne práce koordinátorov a pláne práce školy. Stredné odborné školy vo väčšej miere potvrdili, že nemajú problematiku dobrovoľníctva zakomponovanú v žiadnej dokumentácii školy (10,5 %; GYM: 5,9 %).

Tabuľka 14 Porovnanie rozdielov podľa typu strednej školy (%)

Zakomponovanie témy dobrovoľníctva v pedagogickej dokumentácii	Typ strednej školy	
	GYM	SOŠ
Školský vzdelávací program	46,5	21,1
Koncepcia rozvoja školy	30,7	15,4
Plán práce školy	57,4	40,4
Školský poriadok	3,0	2,2
Plán práce predmetových komisií	34,7	34,6
Plán práce výchovného poradcu	30,7	32,5
Plán práce triedneho učiteľa	26,7	27,6
Tematické výchovno-vzdelávacie plány ON, EV a pod.	37,6	31,6
Plán práce koordinátorov EV, soc.-pat. javov a pod.	45,5	40,4
Plán práce koordinátora dobrovoľníckych aktivít	31,8	11,0
Iné	5,9	3,1
V žiadnej z uvedených	5,9	10,5

Poznámka: Súčet presahuje 100 % pre možnosť uviesť viac odpovedí.

V školách s počtom žiakov do 150, 341 – 450, 451 – 550 a nad 650 boli najviac uvádzané plány práce koordinátorov, tematické výchovno-vzdelávacie plány niektorých predmetov a plány práce školy.

Vo veľkostnej kategórii 151 – 250 žiakov dominovali: plány práce školy, plány práce koordinátorov, tematické výchovno-vzdelávacie plány niektorých predmetov a plány práce triedneho učiteľa.

V školách s 251 až 350 žiakmi boli najviac zastúpené plány práce koordinátorov, plány práce školy a plány predmetových komisií.

Vo veľkostnej kategórii škôl 551 – 650 žiakov dominovali plán práce školy, tematický výchovno-vzdelávací plán niektorých predmetov a plán práce predmetových komisií.

Tabuľka 15 Porovnanie rozdielov podľa počtu žiakov (%)

Zakomponovanie témy dobrovoľníctva v pedagogickej dokumentácii	Počet žiakov školy						
	do 150	151-250	251-350	351-450	451-550	551-650	nad 650
Školský vzdelávací program	16,1	19,9	28,7	23,7	25,4	20,0	25,5
Koncepcia rozvoja školy	14,1	14,6	17,2	21,1	17,9	21,8	23,4
Plán práce školy	33,6	39,3	39,5	42,1	38,8	38,2	38,3
Školský poriadok	2,7	0	3,2	3,3	1,5	0	0
Plán práce predmetových komisií	20,8	21,8	36,9	32,2	28,4	32,7	31,9
Plán práce výchovného poradcu	19,5	14,6	21,0	22,4	31,3	14,5	21,3
Plán práce triedneho učiteľa	26,8	28,2	24,2	23,7	23,9	27,3	29,8
Tematické vých.-vzdelávacie plány ON, EV a pod.	33,6	29,6	31,8	34,2	46,3	38,2	38,3
Plán práce koordinátorov EV, soc.-pat. javov a pod.	33,6	38,3	46,5	46,7	44,8	30,9	55,3
Plán práce koordinátora dobrovoľníckych aktivít	4,0	5,8	5,7	9,9	10,4	14,5	4,3
Iné	2,7	0,5	3,8	5,9	3,0	3,6	4,3
V žiadnej z uvedených	16,8	14,1	10,8	14,5	10,4	16,4	14,9

Poznámka: Súčet presahuje 100 % pre možnosť uviesť viac odpovedí.

Medzi jednotlivými školami podľa typu zriaďovateľa sa zistili tiež rozdiely. Vo verejných školách je téma dobrovoľníctva najviac zakomponovaná v pláne práce koordinátorov, pláne práce školy a tematickom výchovno-vzdelávacom pláne niektorých predmetov. V cirkevných školách sa zistilo najvyššie zastúpenie plánu práce školy a školského vzdelávacieho programu. V súkromných školách dominovali tematické výchovno-vzdelávacie plány niektorých predmetov, plán práce triedneho učiteľa a plán práce školy.

Tabuľka 16 Porovnanie rozdielov podľa zriaďovateľa (%)

Zakomponovanie témy dobrovoľníctva v pedagogickej dokumentácii	Typ zriaďovateľa		
	verejné	cirkevné	súkromné
Školský vzdelávací program	20,3	43,5	25,0
Koncepcia rozvoja školy	16,3	30,6	16,1
Plán práce školy	38,4	45,2	33,9
Školský poriadok	1,7	4,8	0
Plán práce predmetových komisií	27,7	32,3	30,4
Plán práce výchovného poradcu	19,4	16,1	28,6
Plán práce triedneho učiteľa	25,7	22,6	33,9
Tematické výchovno-vzdelávacie plány ON, EV a pod.	34,4	25,8	39,3
Plán práce koordinátorov EV, soc.-pat. javov a pod.	43,3	30,6	30,4
Plán práce koordinátora dobrovoľníckych aktivít	6,0	14,5	12,5
Iné	2,9	8,1	0
V žiadnej z uvedených	14,2	11,3	12,5

Poznámka: Súčet presahuje 100 % pre možnosť uviesť viac odpovedí.

V školách sídliačich v obciach do 10 000 obyvateľov bola téma dobrovoľníctva zakomponovaná najmä v pláne práce koordinátorov a pláne práce školy. Plán práce koordinátorov, plán práce školy a tematické výchovno-vzdelávacie plány niektorých predmetov dominovali v mestách od 10 001 do 50 000 obyvateľov. Vo väčšej veľkostnej kategórii boli najviac zastúpené plán práce koordinátorov, plán práce školy a plán práce predmetových komisií. V školách miest s najväčším počtom obyvateľov dominovali plán práce školy, plán práce predmetových komisií, plán práce koordinátorov a tematické výchovno-vzdelávacie plány niektorých predmetov.

Tabuľka 17 Porovnanie rozdielov podľa veľkosti sídla školy (%)

Zakomponovanie témy dobrovoľníctva v pedagogickej dokumentácii	Počet obyvateľov				
	do 2 000	2 001-10 000	10 001-50 000	50 001-100 000	nad 100 000
Školský vzdelávací program	15,7	19,8	21,4	34,5	28,6
Koncepcia rozvoja školy	12,0	17,1	15,9	23,6	25,0
Plán práce školy	34,3	37,8	36,9	44,5	46,4
Školský poriadok	0,6	1,4	1,6	6,4	0
Plán práce predmetových komisií	15,7	27,9	28,2	38,2	40,5
Plán práce výchovného poradcu	13,9	13,1	22,2	31,8	26,2
Plán práce triedneho učiteľa	25,3	24,3	30,2	29,1	15,5
Tematické vých.-vzd. plány ON, EV a pod.	28,3	33,3	36,5	32,7	41,7
Plán práce koordinátorov EV, soc.-pat. javov a pod.	40,4	42,8	38,9	46,4	41,7
Plán práce koordinátora dobrovoľníckych aktivít	1,2	3,2	8,7	14,5	14,3
Iné	2,4	2,3	2,8	5,5	4,8
V žiadnej z uvedených	19,3	15,8	11,5	9,1	11,9

Poznámka: Súčet presahuje 100 % pre možnosť uviesť viac odpovedí.

V Trnavskom, Trenčianskom, Nitrianskom, Prešovskom a Košickom kraji je téma dobrovoľníctva zakomponovaná najmä v pláne práce školy a pláne práce koordinátorov. V Bratislavskom kraji sú to tematické výchovno-vzdelávacie plány niektorých predmetov, plán práce predmetových komisií a plán práce koordinátorov. Plán práce koordinátorov, tematické výchovno-vzdelávacie plány niektorých predmetov a plán práce školy boli najviac zastúpené v Žilinskom a Banskobystrickom kraji.

Uvedené rozdiely uvádza podrobne *tabuľka 18*.

Tabuľka 18 Porovnanie rozdielov podľa kraja (%)

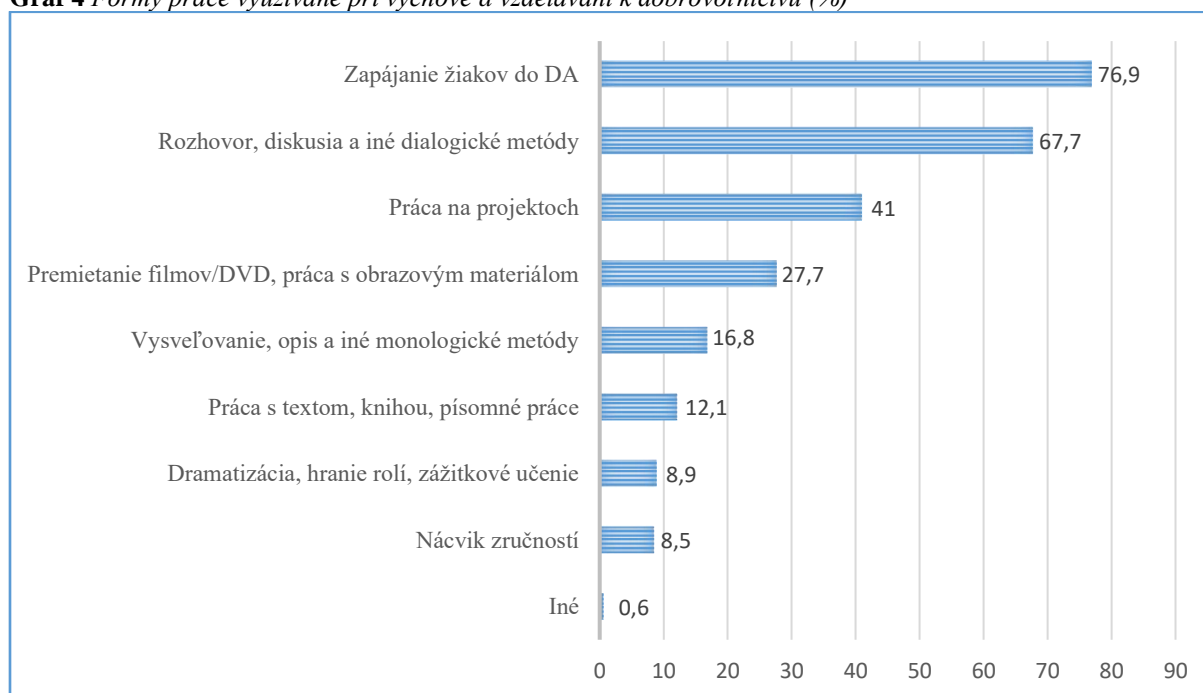
Zakomponovanie témy dobrovoľníctva v pedagogickej dokumentácii	Kraj							
	BA	TT	TN	NR	ZA	BB	PO	KE
Školský vzdelávací program	27,8	16,9	16,7	21,0	26,9	24,3	23,3	18,6
Koncepcia rozvoja školy	20,3	22,1	14,1	18,0	17,9	9,7	19,3	17,7
Plán práce školy	30,4	39,0	37,2	31,0	32,1	45,6	38,0	54,0
Školský poriadok	0	0	0	3,0	3,0	3,9	2,7	0
Plán práce predmetových komisií	44,3	28,6	29,5	22,0	28,4	27,2	26,7	23,9
Plán práce výchovného poradcu	19,0	10,4	19,2	18,0	26,1	21,4	25,3	12,4
Plán práce triedneho učiteľa	17,7	32,5	16,7	19,0	34,3	22,3	31,3	26,5
Tematické vých.-vzd. plány ON, EV a pod.	44,3	27,3	29,5	29,0	40,3	39,8	29,3	32,7
Plán práce koordinátorov EV, soc.-pat. javov...	34,2	36,4	38,5	40,0	47,8	34,0	41,3	53,1
Plán práce koordinátora dobrovoľ. aktivít	10,1	2,6	6,4	8,0	6,0	6,8	8,0	8,0
Iné	1,3	2,6	3,8	1,0	3,0	2,9	3,3	6,2
V žiadnej z uvedených	11,4	18,2	20,5	18,0	8,2	12,6	18,0	7,1

Poznámka: Súčet presahuje 100 % pre možnosť uviesť viac odpovedí.

Učitelia pri výchove a vzdelávaní k dobrovoľníctvu najčastejšie využívajú tieto formy práce: **zapájanie žiakov do konkrétnych dobrovoľníckych aktivít (76,9 %)**, **rozhovory, diskusie alebo iné dialogické metódy (67,7 %)** a prácu na projektoch (41,0 %). V menej ako tretine škôl využívajú premietanie filmov, prácu s obrazovým materiálom a vysvetľovanie, opis alebo iné monologické metódy. Približne desatina používa prácu s textom, knihou, písomné práce, dramatizáciu, hranie rolí, zážitkové učenie a nácvik zručností (*graf 4*).

Ako vyplýva z údajov v *tabuľke 19*, **do dobrovoľníckych aktivít sú viac zapájaní stredoškólači**. Z hľadiska foriem práce sa v stredných školách viac využívajú aj rozhovor, diskusia alebo iné dialogické metódy, práca na projektoch a premietanie filmov a práca s obrazovým materiálom. Naopak, v základných školách sa zistilo vyššie zastúpenie vysvetľovania, opisu a iných monologických metód a využívanie práce s textom, knihou a písomné práce.

Graf 4 *Formy práce využívané pri výchove a vzdelávaní k dobrovoľníctvu (%)*

Poznámka: Súčet presahuje 100 % pre možnosť uviesť viac odpovedí.

Tabuľka 19 *Porovnanie rozdielov podľa stupňa vzdelania (%)*

Formy práce využívané pri výchove a vzdelávaní k dobrovoľníctvu	Stupeň vzdelania	
	základná škola	stredná škola
Vysvetľovanie, opis a iné monologické metódy	18,0	14,9
Rozhovor, diskusia a iné dialogické metódy	66,1	70,2
Dramatizácia, hranie rolí, zážitkové učenie	9,9	7,3
Práca s textom knihou, písomné práce	13,1	10,6
Práca na projektoch	39,2	43,8
Premietanie filmov/DVD, práca s obrazovým materiálom	26,7	29,2
Nácvik zručností	8,1	9,1
Zapájanie žiakov do DA	72,1	84,2
Iné	1,0	0

Poznámka: Súčet presahuje 100 % pre možnosť uviesť viac odpovedí.

V gymnáziách a stredných odborných školách učitelia v rovnakej miere využívajú pri výchove a vzdelávaní k dobrovoľníctvu vysvetľovanie, opis a iné monologické metódy a dramatizáciu, hranie rolí, zážitkové učenie. Ostatné formy práce boli viac zastúpené v gymnáziách.

Tabuľka 20 Porovnanie rozdielov podľa typu strednej školy (%)

Formy práce využívané pri výchove a vzdelávaní k dobrovoľníctvu	Typ strednej školy	
	GYM	SOŠ
Vysvetľovanie, opis a iné monologické metódy	16,8	14,0
Rozhovor, diskusia a iné dialogické metódy	77,2	67,1
Dramatizácia, hranie rolí, zážitkové učenie	8,9	6,6
Práca s textom knihou, písomné práce	13,9	9,2
Práca na projektoch	61,4	36,0
Premietanie filmov/DVD, práca s obrazovým materiálom	36,6	25,9
Nácvik zručností	14,9	6,6
Zapájanie žiakov do DA	92,1	80,7
Iné	0	0

Poznámka: Súčet presahuje 100 % pre možnosť uviesť viac odpovedí.

Vo všetkých veľkostných kategóriách škôl dominovalo aktívne zapájanie žiakov do dobrovoľníckych aktivít a rozhovor, diskusia a iné dialogické metódy.

Tabuľka 21 Porovnanie rozdielov podľa počtu žiakov (%)

Formy práce využívané pri výchove a vzdelávaní k dobrovoľníctvu	Počet žiakov školy						
	do 150	151-250	251-350	351-450	451-550	551-650	nad 650
Vysvetľovanie, opis a iné monologické metódy	16,1	18,0	15,3	14,5	11,9	25,5	23,4
Rozhovor, diskusia a iné dialogické metódy	69,1	59,2	70,7	69,1	68,7	72,7	78,7
Dramatizácia, hranie rolí, zážitkové učenie	10,1	11,7	6,4	8,6	4,5	9,1	8,5
Práca s textom knihou, písomné práce	12,1	10,2	15,9	9,2	13,4	14,5	12,8
Práca na projektoch	32,9	34,5	45,2	42,8	50,7	49,1	51,1
Premietanie filmov/DVD, práca s obraz. materiálom	24,2	22,8	29,9	32,9	29,9	30,9	29,8
Nácvik zručností	7,4	8,3	11,5	7,9	9,0	5,5	8,5
Zapájanie žiakov do DA	70,5	74,8	75,8	82,2	76,1	83,6	87,2
Iné	1,3	0	0,6	0	1,5	0	2,1

Poznámka: Súčet presahuje 100 % pre možnosť uviesť viac odpovedí.

Podľa typu zriaďovateľa sa výraznejšie rozdiely nezistili. Vo všetkých dominujú aktívne zapájanie žiakov do dobrovoľníckych aktivít a rozhovor, diskusia a iné dialogické metódy. Obe formy práce sú o niečo viac zastúpené v cirkevných a súkromných ako vo verejných školách. Práca na projektoch a zážitkové učenie sú častejšie v cirkevných školách.

Tabuľka 22 Porovnanie rozdielov podľa typu zriaďovateľa (%)

Formy práce využívané pri výchove a vzdelávaní k dobrovoľníctvu	Typ zriaďovateľa		
	verejné	cirkevné	súkromné
Vysvetľovanie, opis a iné monologické metódy	16,6	19,4	16,1
Rozhovor, diskusia a iné dialogické metódy	67,2	71,0	71,4
Dramatizácia, hranie rolí, zážitkové učenie	8,1	16,1	10,7
Práca s textom knihou, písomné práce	12,0	8,1	17,9
Práca na projektoch	40,4	48,4	41,1
Premietanie filmov/DVD, práca s obrazovým materiálom	27,2	32,3	28,6
Nácvik zručností	7,7	16,1	10,7
Zapájanie žiakov do DA	76,0	82,3	82,1
Iné	0,6	1,6	0

Poznámka: Súčet presahuje 100 % pre možnosť uviesť viac odpovedí.

Vo všetkých kategóriách podľa veľkosti sídla školy dominujú pri výchove a vzdelávaní k dobrovoľníctvu dve formy práce: aktívne zapájanie žiakov do dobrovoľníckych aktivít a rozhovor, diskusia a iné dialogické metódy. Aktívne zapájanie žiakov je menej využívané v menších obciach (do 10 000 obyvateľov).

Tabuľka 23 Porovnanie rozdielov podľa veľkosti sídla školy (%)

Formy práce využívané pri výchove a vzdelávaní k dobrovoľníctvu	Počet obyvateľov				
	do 2 000	2 001-10 000	10 001-50 000	50 001-100 000	nad 100 000
Vysvetľovanie, opis a iné monologické metódy	16,3	19,4	16,7	10,0	20,2
Rozhovor, diskusia a iné dialogické metódy	61,4	66,7	68,7	70,9	76,2
Dramatizácia, hranie rolí, zážitkové učenie	10,8	9,0	7,5	8,2	9,5
Práca s textom knihou, písomné práce	10,2	15,8	11,1	9,1	13,1
Práca na projektoch	34,9	38,3	42,9	42,7	52,4
Premietanie filmov/DVD, práca s obrazovým materiálom	23,5	27,9	29,4	25,5	33,3
Nácvik zručností	7,2	8,1	6,7	10,9	14,3
Zapájanie žiakov do DA	65,1	72,5	83,3	84,5	82,1
Iné	0,6	0,9	0	0	2,4

Poznámka: Súčet presahuje 100 % pre možnosť uviesť viac odpovedí.

Aj podľa kraja dominujú vyššie uvedené formy práce. Zapájanie žiakov do dobrovoľníckych aktivít bolo najčastejšie v Banskobystrickom, naopak, najmenej v Nitrianskom kraji. Monologické metódy boli najviac zastúpené v Košickom, Bratislavskom a Prešovskom kraji. Naopak, dialogické metódy – premietanie filmov, práca s obrazovým materiálom a nácvik zručností boli výrazne menej uvedené v Trnavskom kraji. V Bratislavskom, Prešovskom a Žilinskom bola viac zastúpená práca na projektoch a v Banskobystrickom kraji zážitkové učenie (tabuľka 24).

Tabuľka 24 Porovnanie rozdielov podľa kraja (%)

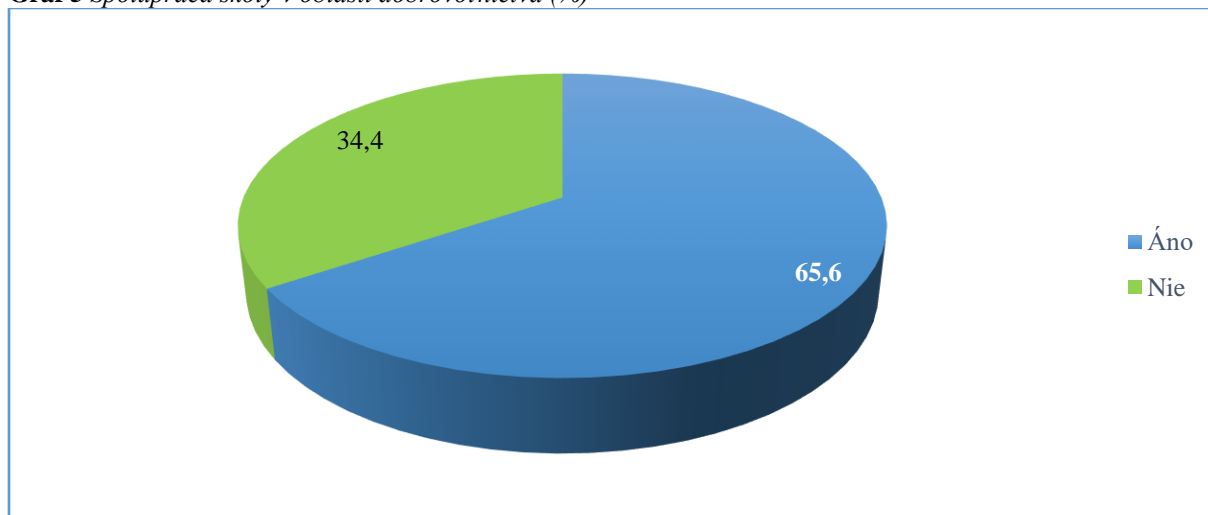
Formy práce využívané pri výchove a vzdelávaní k dobrovoľníctvu	Kraj							
	BA	TT	TN	NR	ZA	BB	PO	KE
Vysvetľovanie, opis a iné monologické metódy	20,3	15,6	14,1	17,0	14,2	12,6	19,3	20,4
Rozhovor, diskusia a iné dialogické metódy	78,5	57,1	70,5	68,0	69,4	66,0	64,0	69,9
Dramatizácia, hranie rolí, zážitkové učenie	5,1	3,9	7,7	9,0	9,7	15,5	9,3	8,0
Práca s textom knihou, písomné práce	13,9	10,4	9,0	13,0	11,2	13,6	10,7	15,0
Práca na projektoch	49,4	32,5	35,9	40,0	45,5	35,0	48,0	36,3
Premietanie filmov/DVD, práca s obrazovým materiálom	26,6	16,9	34,6	29,0	32,1	21,4	29,3	28,3
Nácvik zručností	12,7	2,6	7,7	10,0	11,9	5,8	6,0	10,6
Zapájanie žiakov do DA	75,9	79,2	74,4	70,0	78,4	84,5	73,3	79,6
Iné	2,5	0	0	1,0	0	0	0	1,8

Poznámka: Súčet presahuje 100 % pre možnosť uviesť viac odpovedí.

Rozsah a frekvencia dobrovoľníctva

Väčšina škôl spolupracuje v oblasti dobrovoľníctva s nejakou organizáciou alebo štátnym orgánom. Iba tretina uviedla zápornú odpoveď.

Graf 5 Spolupráca školy v oblasti dobrovoľníctva (%)

Štatisticky významné rozdiely sa zistili podľa **stupňa vzdelania, typu strednej školy a veľkosti sídla školy**. Stredné školy vo väčšej miere než základné školy spolupracujú v oblasti dobrovoľníctva s nejakou organizáciou alebo štátnym orgánom (*tabuľka 25*).

Tabuľka 25 Signifikantné rozdiely podľa stupňa vzdelania (%)

Spolupráca školy v oblasti dobrovoľníctva	Stupeň vzdelania	
	základná škola	stredná škola
Áno	59,8	74,5
Nie	40,2	25,5

Podľa typu strednej školy sú to gymnáziá, ktoré častejšie vyhľadávajú vzájomnú spoluprácu v oblasti dobrovoľníctva.

Tabuľka 26 Signifikantné rozdiely podľa typu strednej školy (%)

Spolupráca školy v oblasti dobrovoľníctva	Typ strednej školy	
	GYM	SOŠ
Áno	83,2	70,6
Nie	16,8	29,4

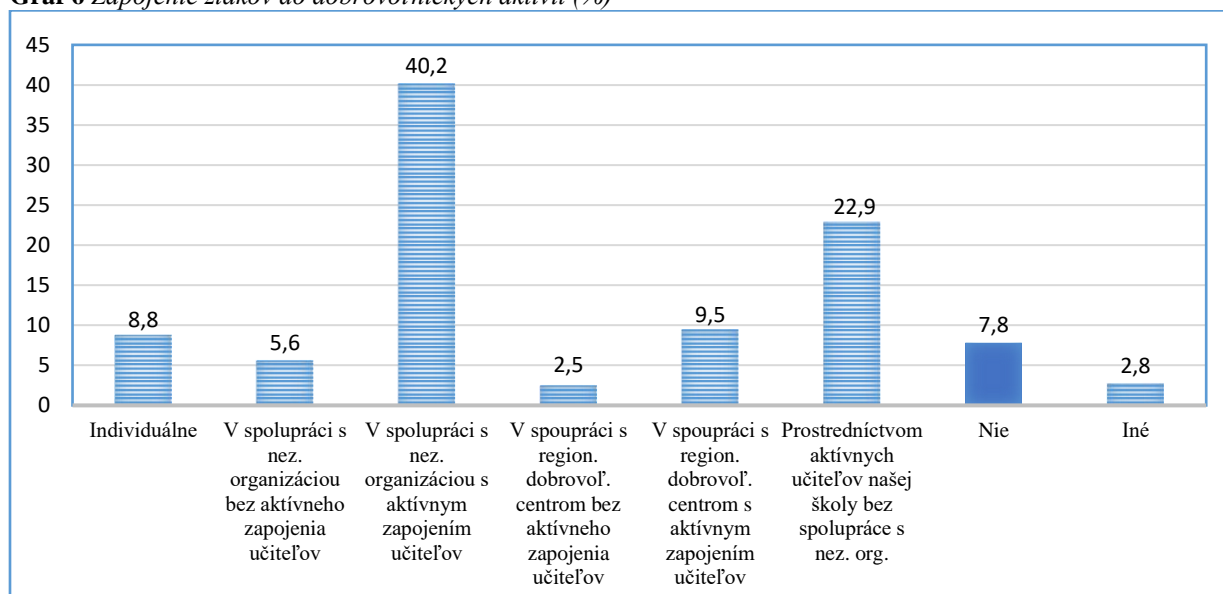
Podľa veľkosti sídla školy sa zistilo, že s väčším sídlom školy sa zvyšuje aj podiel škôl, ktoré spolupracujú s nejakou organizáciou.

Tabuľka 27 Signifikantné rozdiely podľa veľkosti sídla školy (%)

Spolupráca školy v oblasti dobrovoľníctva	Počet obyvateľov				
	do 2 000	2 001-10 000	10 001-50 000	50 001-100 000	nad 100 000
Áno	52,4	62,0	72,6	71,8	72,0
Nie	47,6	38,0	27,4	28,2	28,0

V priebehu školského roka 2018/2019 boli žiaci zapojení do dobrovoľníckych aktivít najčastejšie v spolupráci s neziskovou organizáciou s aktívnym zapojením učiteľov (40,2 %). Druhú najpočetnejšiu skupinu škôl tvorili tie, ktoré ich zapojili iba prostredníctvom svojich aktívnych učiteľov (22,9 %). Približne každá desiatka škola spolupracovala s regionálnym dobrovoľníckym centrom s aktívnym zapojením svojich učiteľov. Najmenej uvádzali spoluprácu s neziskovou organizáciou alebo dobrovoľníckym centrom, ale bez aktívneho zapojenia učiteľov. 8,8 % škôl vie o individuálnom charaktere dobrovoľníctva svojich žiakov, ale sama dobrovoľnícke aktivity neorganizuje. Jednoznačne negatívna odpoveď bola zaznamenaná v 7,8 % prípadov.

Graf 6 Zapojenie žiakov do dobrovoľníckych aktivít (%)

Signifikantné rozdiely sa zistili vo vzťahu k **stupňu vzdelania, pohlaviu a veľkosti sídla školy.**

V **stredných školách** sa zistila vyššia miera spolupráce s regionálnym dobrovoľníckym centrom s aktívnym zapojením učiteľov a spolupráca s neziskovou organizáciou bez aktívneho zapojenia učiteľov. Naopak, v **základných školách** je početnejšia možnosť prostredníctvom aktívnych učiteľov a spolupráce s neziskovou organizáciou s aktívnym zapojením učiteľov. V minulom školskom roku to boli základné školy (19,0 %), ktoré vo väčšej miere neorganizovali pre žiakov dobrovoľnícke aktivity než stredné školy (11,8 %).

Tabuľka 28 Signifikantné rozdiely podľa stupňa vzdelania (%)

Zapojenie žiakov do dobrovoľníckych aktivít	Stupeň vzdelania	
	základná škola	stredná škola
Individuálne, škola DA neorganizuje	8,9	8,5
V spolupráci s NO, bez aktívneho zapojenia učiteľov	4,0	8,2
V spolupráci s NO, s aktívnym zapojením učiteľov	41,0	38,9
V spolupráci s RDC, bez aktívneho zapojenia učiteľov	1,8	3,6
V spolupráci s RDC, s aktívnym zapojením učiteľov	6,1	14,6
Prostredníctvom aktívnych učiteľov našej školy, bez spolupráce s NO	25,7	18,5
Nie	10,1	4,3
Iné	2,4	3,3

Školy, kde je riaditeľom, resp. zástupcom riaditeľa školy muž, častejšie uvádzali, že v minulom školskom roku neorganizovali pre svojich žiakov dobrovoľnícke aktivity. Ženy riaditeľky vo väčšej miere potvrdili spoluprácu s regionálnym dobrovoľníckym centrom, s aktívnym zapojením učiteľov, ako aj možnosť organizovania dobrovoľníckych aktivít iba prostredníctvom aktívnych učiteľov. Naopak, muži častejšie uvádzali spoluprácu s neziskovou organizáciou, bez zapojenia učiteľov.

Tabuľka 29 Signifikantné rozdiely podľa pohlavia (%)

Zapojenie žiakov do dobrovoľníckych aktivít	Pohlavie	
	muž	žena
Individuálne, škola DA neorganizuje	12,1	7,7
V spolupráci s NO, bez aktívneho zapojenia učiteľov	10,1	4,1
V spolupráci s NO, s aktívnym zapojením učiteľov	39,1	40,5
V spolupráci s RDC, bez aktívneho zapojenia učiteľov	1,4	2,9
V spolupráci s RDC, s aktívnym zapojením učiteľov	7,7	10,0
Prostredníctvom aktívnych učiteľov našej školy, bez spolupráce s NO	17,9	24,6
Nie	9,2	7,3
Iné	2,4	2,9

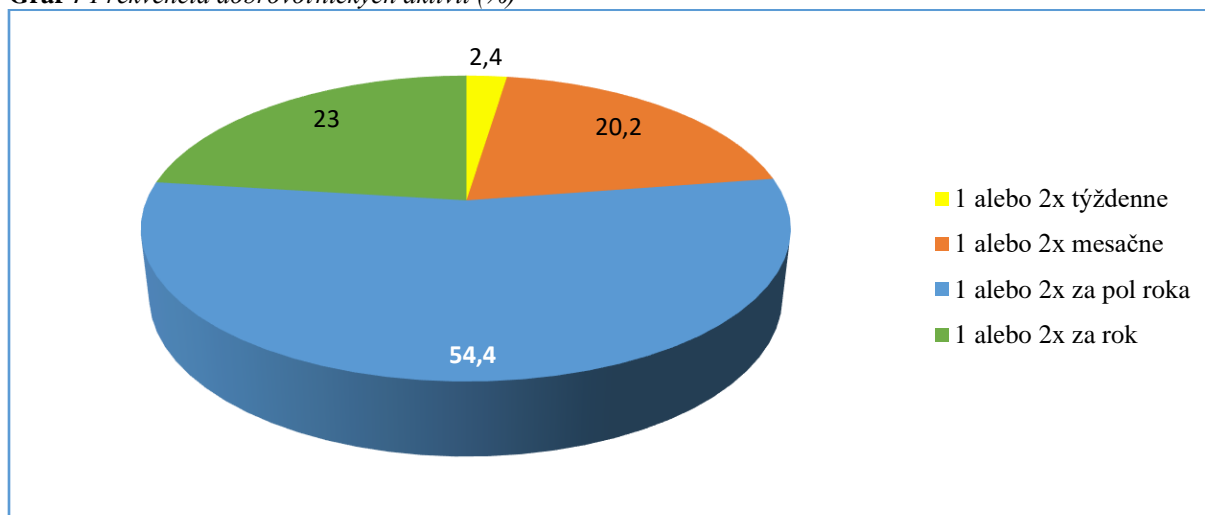
Vo všetkých veľkostných kategóriách sídiel škôl dominuje možnosť spolupráca s neziskovou organizáciou s aktívnym zapojením škôl. Organizovanie dobrovoľníckych aktivít prostredníctvom aktívnych učiteľov bez spolupráce s neziskovou organizáciou je menej zastúpené v školách so sídlom s počtom od 50 001 do 100 000 obyvateľov. O individuálnom dobrovoľníctve vedľa vo vyššej miere v školách so sídlom od 2 001 do 10 000 obyvateľov. V najväčšej miere potvrdili negatívnu odpoveď školy v najmenších obciach (17,5 %).

Tabuľka 30 Signifikantné rozdiely podľa veľkosti sídla školy (%)

Zapojenie žiakov do dobrovoľníckych aktivít	Počet obyvateľov				
	do 2 000	2 001-10 000	10 001-50 000	50 001-100 000	nad 100 000
Individuálne, škola DA neorganizuje	8,4	12,2	7,9	5,5	7,1
V spolupráci s NO, bez aktívneho zapojenia učiteľov	5,4	3,6	7,9	5,5	4,8
V spolupráci s NO, s aktívnym zapojením učiteľov	35,5	41,9	40,1	46,4	36,9
V spolupráci s RDC, bez aktívneho zapojenia učiteľov	1,8	1,4	3,6	5,5	0
V spolupráci s RDC, s aktívnym zapojením učiteľov	5,4	5,9	11,9	10,9	17,9
Prostredníctvom aktívnych učiteľov našej školy, bez spolupráce s NO	23,5	25,2	22,2	18,2	23,8
Nie	17,5	9,5	2,8	3,6	4,8
Iné	2,4	0,5	3,6	4,5	4,8

Najčastejšie zapájajú školy svojich žiakov do dobrovoľníctva raz alebo dvakrát za polroka (54,4 %), pätina škôl ročne (23,0 %), ale aj mesačne (20,2 %). Najvyššia frekvencia zapájania do dobrovoľníckych aktivít bola zistená v 2,4 % škôl.

Graf 7 Frekvencia dobrovoľníckych aktivít (%)

Štatisticky významné rozdiely vo frekvencii zapájania do dobrovoľníckych aktivít sa potvrdili vo vzťahu k **stupňu vzdelania, typu strednej školy, počtu žiakov v škole, typu zriaďovateľa a veľkosti sídla školy.**

Stredné školy zapájajú svojich žiakov do dobrovoľníctva s väčšou frekvenciou ako základné školy. Ako vyplýva z *tabuľky 31* v stredných školách bol zistený vyšší podiel škôl s pravidelnou frekvenciou a naopak, v základných školách s nepravidelnou.

Tabuľka 31 Signifikantné rozdiely podľa stupňa vzdelania (%)

Frekvencia dobrovoľníckych aktivít	Stupeň vzdelania	
	základná škola	stredná škola
1 alebo 2x týždenne	1,5	3,8
1 alebo 2x za mesiac	16,4	26,0
1 alebo 2x za polroka	56,2	51,7
1 alebo 2x za rok	26,0	18,4

Podľa typu strednej školy sú to gymnáziá, ktoré častejšie pravidelne zapájajú svojich žiakov do dobrovoľníckych aktivít než stredné odborné školy.

Tabuľka 32 Signifikantné rozdiely podľa typu strednej školy (%)

Frekvencia dobrovoľníckych aktivít	Typ strednej školy	
	GYM	SOŠ
1 alebo 2x týždenne	5,1	3,2
1 alebo 2x za mesiac	38,8	20,3
1 alebo 2x za polroka	49,0	53,0
1 alebo 2x za rok	7,1	23,5

Pravidelné zapájanie do dobrovoľníctva sa zistilo v najväčšej miere v cirkevných, následne v súkromných a verejných školách.

Tabuľka 33 Signifikantné rozdiely podľa typu zriaďovateľa (%)

Frekvencia dobrovoľníckych aktivít	Typ zriaďovateľa		
	verejné	cirkevné	súkromné
1 alebo 2x týždenne	2,2	6,9	0
1 alebo 2x za mesiac	18,4	36,2	26,4
1 alebo 2x za polroka	55,8	41,4	50,9
1 alebo 2x za rok	23,6	15,5	22,6

Podľa veľkosti sídla školy sa s vyšším počtom obyvateľov zvyšuje aj podiel škôl, ktoré zapájajú žiakov s najvyššou frekvenciou a naopak, znižuje sa podiel tých škôl, ktoré svojich žiakov zapájali do dobrovoľníckych aktivít raz alebo dvakrát ročne.

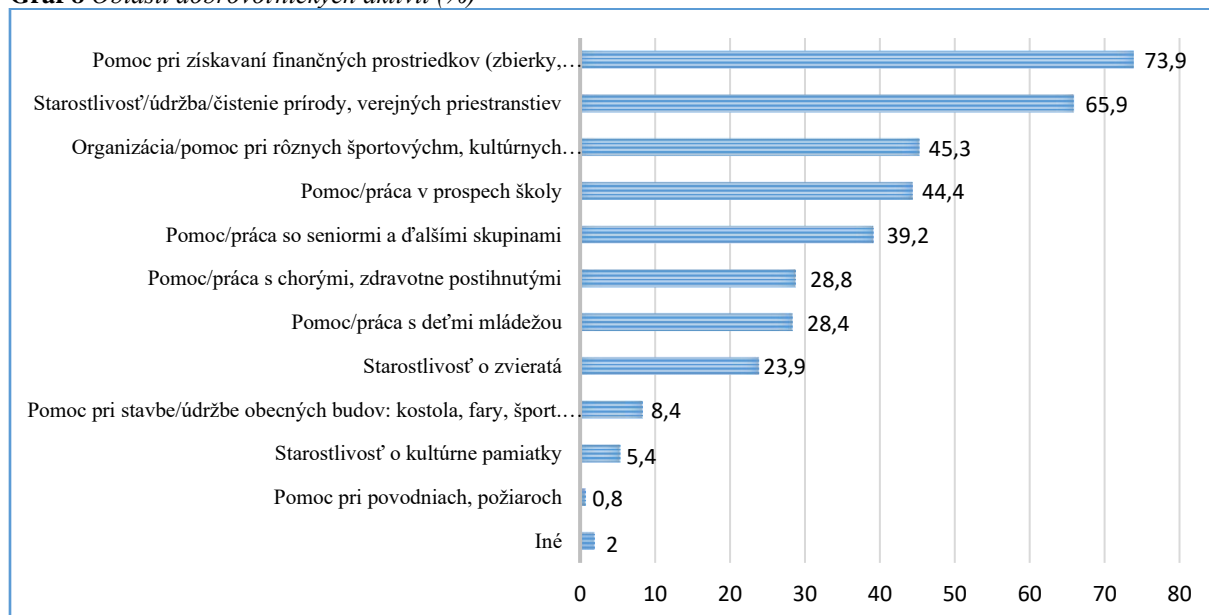
Tabuľka 34 Signifikantné rozdiely podľa veľkosti sídla školy (%)

Frekvencia dobrovoľníckych aktivít	Veľkosť sídla školy				
	do 2 000	2 001-10 000	10 001-50 000	50 001-100 000	nad 100 000
1 alebo 2x týždenne	1,3	1,9	2,0	3,8	4,9
1 alebo 2x za mesiac	9,8	16,3	22,9	32,4	25,9
1 alebo 2x za polroka	56,9	56,3	55,1	49,5	49,4
1 alebo 2x za rok	32,0	25,5	20,0	14,3	19,8

Oblasti dobrovoľníckych aktivít

Podľa jednotlivých oblastí školy najviac zapájali žiakov do pomoci pri získavaní finančných prostriedkov (73,9 %) a starostlivosti, čistení prírody a údržby verejných priestranstiev (65,9 %). Takmer polovica škôl uvádzala aj organizáciu a pomoc pri rôznych športových, kultúrnych akciách, udalostiach a prácu v prospech školy. Približne tretina zapájala žiakov do pomoci/práce so seniormi, chorými/zdravotne postihnutými a deťmi a mládežou. Vyše pätina uvádzala starostlivosť o zvieratá. Najmenej boli žiaci zapájaní do pomoci pri stavbe/údržbe obecných budov, povodniach, požiaroch a starostlivosti o kultúrne pamiatky. Relatívne početnosti uvádza graf 8.

Graf 8 Oblasti dobrovoľníckych aktivít (%)

Poznámka: Súčet presahuje 100 % pre možnosť uviesť viac odpovedí.

Stredné školy svojich žiakov častejšie zapájali do pomoci/práce s deťmi a mládežou, s chorými/zdravotne postihnutými, seniormi, do organizácie/pomoci pri rôznych športových a kultúrnych podujatí a pomoci pri získavaní finančných prostriedkov. V základných školách sa zistila vyššia miera zapojenia pri starostlivosti, čistení prírody

a údržbe verejných priestranstiev a práce v prospech školy (tabuľka 35). Údaje v tabuľke 36 dokladajú, že gymnáziá vo väčšej miere zapájali svojich žiakov do všetkých sledovaných oblastí dobrovoľníckych aktivít.

Tabuľka 35 Porovnanie rozdielov podľa stupňa vzdelania (%)

Oblasti dobrovoľníckych aktivít	Stupeň vzdelania	
	základná škola	stredná škola
Pomoc/práca v prospech školy	46,9	40,4
Pomoc/práca s deťmi, mládežou	21,0	39,8
Pomoc/práca s chorými, zdravotne postihnutými	24,2	35,9
Pomoc/práca so seniormi a ďalšími skupinami	37,0	42,6
Organizácia/pomoc pri rôznych športových, kult. akciách, udalostiach	43,2	48,6
Starostlivosť/údržba/čistenie prírody, verejných priestranstiev	67,9	62,9
Pomoc pri stavbe/údržbe obecných budov	8,7	7,9
Starostlivosť o kultúrne pamiatky	5,7	4,9
Starostlivosť o zvieratá	24,0	23,7
Pomoc pri povodniach, požiaroch	1,2	0,3
Pomoc pri získavaní finančných prostriedkov	69,5	80,5
Iné	1,8	2,4

Poznámka: Súčet presahuje 100 % pre možnosť uviesť viac odpovedí.

Tabuľka 36 Porovnanie rozdielov podľa typu strednej školy (%)

Oblasti dobrovoľníckych aktivít	Typ strednej školy	
	GYM	SOŠ
Pomoc/práca v prospech školy	54,5	34,2
Pomoc/práca s deťmi, mládežou	54,5	33,3
Pomoc/práca s chorými, zdravotne postihnutými	44,6	32,0
Pomoc/práca so seniormi a ďalšími skupinami	51,5	38,6
Organizácia/pomoc pri rôznych športových, kult. akciách, udalostiach	55,4	45,6
Starostlivosť/údržba/čistenie prírody, verejných priestranstiev	71,3	59,2
Pomoc pri stavbe/údržbe obecných budov	13,9	5,3
Starostlivosť o kultúrne pamiatky	6,9	3,9
Starostlivosť o zvieratá	34,7	18,9
Pomoc pri povodniach, požiaroch	0	0,4
Pomoc pri získavaní finančných prostriedkov	82,2	79,8
Iné	3,0	2,2

Poznámka: Súčet presahuje 100 % pre možnosť uviesť viac odpovedí.

Vo všetkých veľkostných kategóriách škôl dominujú dve oblasti dobrovoľníctva, pomoc pri finančných zbierkach a starostlivosť/čistenie prírody a údržba verejných priestranstiev. Prvá oblasť dominovala v školách s 451 až 550 žiakmi (tabuľka 37).

Vo vzťahu k jednotlivým typom zriaďovateľov dominujú najmä dve oblasti dobrovoľníctva, pomoc pri finančných zbierkach a starostlivosť, údržba a čistenie prírody a verejných priestranstiev.

Ako vyplýva z tabuľky 38, najväčšia rôznorodosť jednotlivých oblastí dobrovoľníctva sa zistila v cirkevných, potom vo verejných a súkromných školách. Pomoc v prospech školy, práca s deťmi a mládežou, chorými, zdravotne postihnutými a seniormi, ako aj pomoc pri stavbe/údržbe obecných budov sa výrazne častejšie zistila v prípade cirkevných škôl než v ostatných dvoch typoch škôl podľa zriaďovateľa. Naopak, oblasť starostlivosti o zvieratá bola viac zastúpená v súkromných a verejných školách.

Tabuľka 37 Porovnanie rozdielov podľa počtu žiakov školy (%)

Oblasti dobrovoľníckych aktivít	Počet žiakov školy						
	do 150	151-250	251-350	351-450	451-550	551-650	nad 650
Pomoc/práca v prospech školy	40,3	38,8	46,5	42,8	59,7	45,5	57,4
Pomoc/práca s deťmi, mládežou	23,5	21,8	29,9	34,9	34,3	23,6	42,6
Pomoc/práca s chorými, zdravotne postihnutými	19,5	25,2	27,4	32,2	41,8	30,9	46,8
Pomoc/práca so seniormi a ďalšími skupinami	25,5	36,4	38,9	42,8	55,2	43,6	55,3
Organizácia/pomoc pri rôznych športových, kult. akciách, udalostiach	45,6	36,9	43,9	46,7	58,2	54,5	53,2
Starostlivosť/údržba/čistenie prírody, verejných priestranstiev	62,4	64,6	68,8	67,8	65,7	63,6	72,3
Pomoc pri stavbe/údržbe obecných budov	10,7	8,7	10,8	5,9	9,0	1,8	6,4
Starostlivosť o kultúrne pamiatky	6,0	6,3	6,4	4,6	3,0	3,6	4,3
Starostlivosť o zvieratá	16,8	18,9	17,8	29,6	31,3	40,0	40,4
Pomoc pri povodniach, požiaroch	1,3	1,0	0,6	0	1,5	0	2,1
Pomoc pri získavaní finančných prostriedkov	65,1	71,8	78,3	74,3	86,6	74,5	74,5
Iné	0,7	2,4	1,3	2,6	1,5	0	8,5

Poznámka: Súčet presahuje 100 % pre možnosť uviesť viac odpovedí.

Tabuľka 38 Porovnanie rozdielov podľa typu zriaďovateľa (%)

Oblasti dobrovoľníckych aktivít	Typ zriaďovateľa		
	verejné	cirkevné	súkromné
Pomoc/práca v prospech školy	44,3	50,0	39,3
Pomoc/práca s deťmi, mládežou	26,7	46,8	30,4
Pomoc/práca s chorými, zdravotne postihnutými	27,9	40,3	26,8
Pomoc/práca so seniormi a ďalšími skupinami	38,4	56,5	30,4
Organizácia/pomoc pri rôznych športových, kult. akciách, udalostiach	45,9	40,3	42,9
Starostlivosť/údržba/čistenie prírody, verejných priestranstiev	67,0	61,3	57,1
Pomoc pri stavbe/údržbe obecných budov	6,8	25,8	8,9
Starostlivosť o kultúrne pamiatky	4,9	6,5	10,7
Starostlivosť o zvieratá	24,3	14,5	28,6
Pomoc pri povodniach, požiaroch	1,0	0	0
Pomoc pri získavaní finančných prostriedkov	73,5	75,8	76,8
Iné	2,0	3,2	1,8

Aj v jednotlivých veľkostných kategóriách sídiel škôl dominujú dve vyššie spomínané oblasti. Do viacerých oblastí dobrovoľníctva zapájajú školy najčastejšie v stredne veľkých mestách s počtom od 50 001 do 100 000 obyvateľov. Pomoc pri finančných zbierkach je o niečo menej zastúpená v najmenších obciach (do 2 000 obyvateľov: 65,7 %). Zapojenie do starostlivosti o zvieratá sa s vyšším počtom obyvateľov v sídle školy zvyšuje a naopak, starostlivosť o kultúrne pamiatky sa znižuje. Starostlivosť/údržba/čistenie prírody a verejných priestranstiev je o niečo viac zastúpená v obciach/mestách od 2 001 do 50 000 obyvateľov. V najmenších, ale aj najväčších obciach a mestách sa zistil výrazne nižší podiel škôl, ktoré zapájali žiakov svojej školy do pomoci so seniormi a ďalšími skupinami. Pomoc a práca s chorými a zdravotne postihnutými bola viac zastúpená v stredne veľkých mestách od 10 001 do 100 000 obyvateľov, naopak, najmenej v najmenších obciach. Podobne práca a pomoc s deťmi a mládežou dominovala v mestách od 50 001 do 100 000 obyvateľov a výrazne menej v najmenších obciach. Školy sídlia v obciach (do 2 000 obyvateľov) a mestách (od 10 001 do 50 000 obyvateľov) výrazne menej zapájali žiakov do oblasti pomoc a práca v prospech školy než školy v ostatných veľkostných sídlach.

Tabuľka 39 Porovnanie rozdielov podľa veľkosti sídla školy (%)

Oblasti dobrovoľníckych aktivít	Veľkosť sídla školy				
	do 2 000	2 001-10 000	10 001-50 000	50 001-100 000	nad 100 000
Pomoc/práca v prospech školy	39,8	47,7	39,7	52,7	47,6
Pomoc/práca s deťmi, mládežou	16,3	25,2	33,3	39,1	32,1
Pomoc/práca s chorými, zdravotne postihnutými	18,7	26,6	33,7	38,2	27,4
Pomoc/práca so seniormi a ďalšími skupinami	27,1	40,1	46,4	46,4	29,8
Organizácia/pomoc pri rôznych športových, kult. akciách, udalostiach	41,6	45,0	48,4	46,4	42,9
Starostlivosť/údržba/čistenie prírody, verejných priestranstiev	63,9	68,5	69,4	60,0	60,7
Pomoc pri stavbe/údržbe obecných budov	9,0	10,4	7,1	9,1	4,8
Starostlivosť o kultúrne pamiatky	6,6	5,9	6,0	4,5	1,2
Starostlivosť o zvieratá	15,1	20,3	25,6	29,1	35,7
Pomoc pri povodniach, požiaroch	1,8	0,5	0,8	0,9	0
Pomoc pri získavaní finančných prostriedkov	65,7	73,9	77,4	76,4	76,2
Iné	1,2	1,4	1,6	3,6	4,8

Poznámka: Súčet presahuje 100 % pre možnosť uviesť viac odpovedí.

V Trenčianskom a Žilinskom kraji školy v najväčšej miere zapájajú svojich žiakov do viacerých oblastí dobrovoľníctva. Všeobecne najčastejšie uvádzaná oblasť – pomoc pri finančných zbierkach – je o niečo menej zastúpená v školách v Banskobystrickom a Bratislavskom kraji a starostlivosť, údržba a čistenie prírody a verejných priestranstiev zas v Trnavskom a Košickom kraji. Starostlivosť o zvieratá je najmenej frekventovaná v Prešovskom, pomoc so seniormi a ďalšími skupinami v Trnavskom a organizácia a pomoc pri rôznych športových a kultúrnych podujatiach v Bratislavskom kraji. Pomoc pri stavbe/údržbe obecných budov dominuje v Žilinskom kraji. Pomoc s chorými, zdravotne postihnutými je menej zastúpená v Košickom, Banskobystrickom a Nitrianskom kraji než v ostatných krajoch. A pomoc a práca s deťmi a mládežou v Košickom, Prešovskom, Nitrianskom a Banskobystrickom kraji (tabuľka 40).

Tabuľka 40 Porovnanie rozdielov podľa kraja (%)

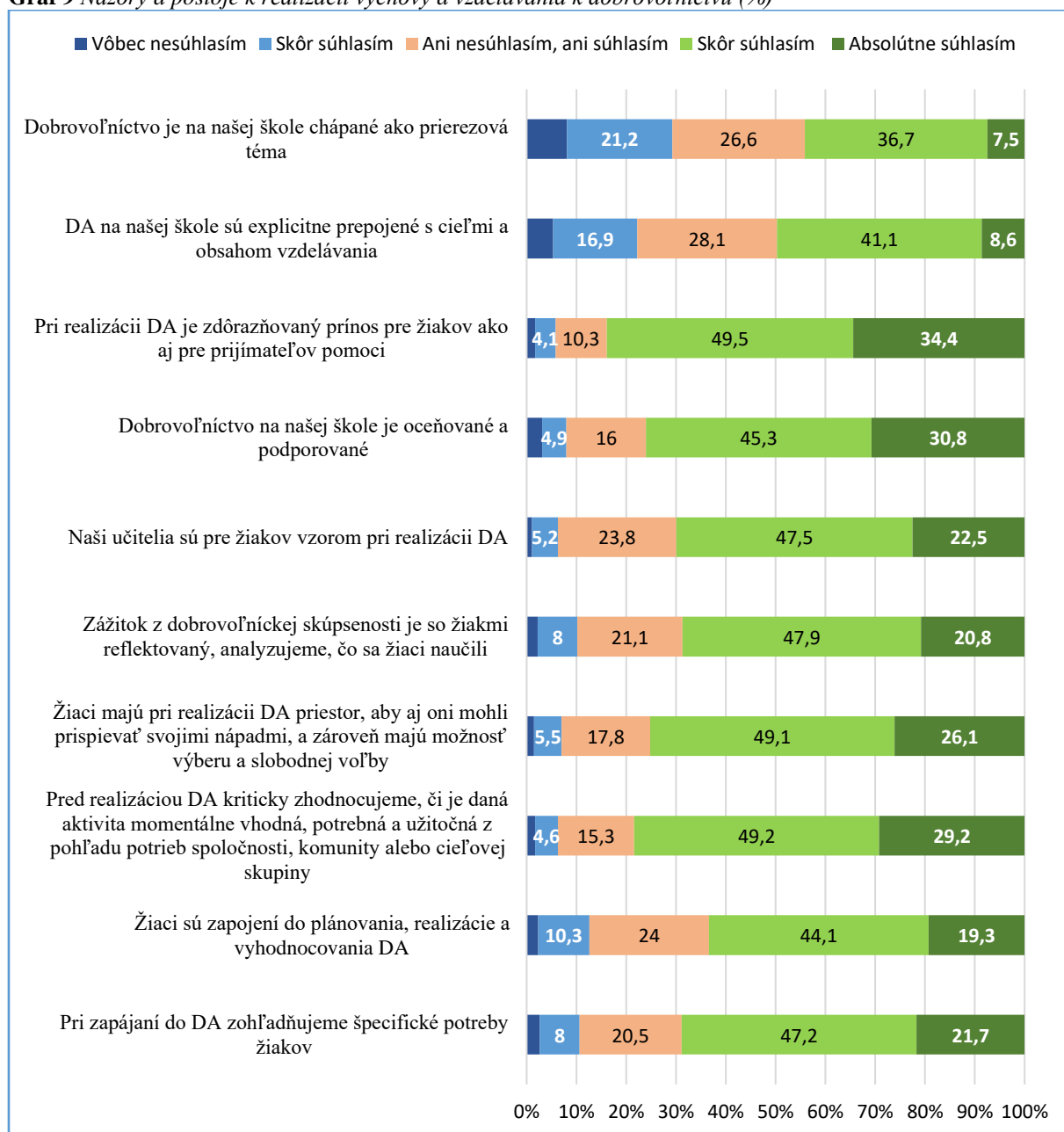
Oblasti dobrovoľníckych aktivít	Kraj							
	BA	TT	TN	NR	ZA	BB	PO	KE
Pomoc/práca v prospech školy	49,4	40,3	41,0	41,0	45,5	47,6	41,3	48,7
Pomoc/práca s deťmi, mládežou	30,4	36,4	32,1	26,0	29,9	27,2	25,3	24,8
Pomoc/práca s chorými, zdravotne postihnutými	35,4	32,5	32,1	24,0	31,3	22,3	32,7	21,2
Pomoc/práca so seniormi a ďalšími skupinami	35,4	27,3	44,9	34,0	42,5	42,7	42,7	38,9
Organizácia/pomoc pri rôznych športových, kultúrnych akciách, udalostiach	38,0	46,8	51,3	46,0	44,0	44,7	44,0	48,7
Starostlivosť/údržba/čistenie prírody, verejných priestranstiev	62,0	55,8	66,7	73,0	70,1	68,0	68,7	58,4
Pomoc pri stavbe/údržbe obecných budov	6,3	5,2	6,4	9,0	13,4	6,8	8,7	8,0
Starostlivosť o kultúrne pamiatky	2,5	3,9	9,0	5,0	6,7	7,8	6,0	1,8
Starostlivosť o zvieratá	26,6	23,4	29,5	21,0	22,4	24,3	16,7	31,9
Pomoc pri povodniach, požiaroch	1,3	0	1,3	0	0,7	1,0	2,0	0
Pomoc pri získavaní finančných prostriedkov	67,1	75,3	76,9	76,0	75,4	66,0	72,7	80,5
Iné	2,5	1,3	2,6	2,0	2,2	1,9	2,0	1,8

Poznámka: Súčet presahuje 100 % pre možnosť uviesť viac odpovedí.

Názory a postoje k realizácii výchovy a vzdelávania k dobrovoľníctvu

Väčšina škôl pri realizácii výchovy a vzdelávania k dobrovoľníctvu zdôrazňuje jeho prínos pre žiakov, aj prijímateľov. Vyhodnocuje sa, či je dobrovoľnícka aktivita vhodná, potrebná a užitočná podľa potrieb spoločnosti, komunity alebo cieľovej skupiny. Dobrovoľníctvo sa v školách oceňuje a podporuje. Žiaci majú možnosť aktívne sa zapájať do realizácie a výberu dobrovoľníckych aktivít a učitelia sú pre deti a žiakov vzorom a spätne si vyhodnocujú, čo sa naučili. Berú sa do úvahy aj špecifické potreby žiakov a aj to, či sú zapojení do celého procesu plánovania, realizácie, ako aj vyhodnocovania aktivít. V približne polovici škôl sú dobrovoľnícke aktivity prepojené s cieľmi a obsahom vzdelávania a dobrovoľníctvo je chápané ako prierezová téma. Miera súhlasu v grafe 9.

Graf 9 Názory a postoje k realizácii výchovy a vzdelávania k dobrovoľníctvu (%)

Poznámka: Zvyšok do 100 % tvoria odpovede „vôbec nesúhlasím“.

Signifikantné rozdiely podľa stupňa vzdelania sa potvrdili v troch stimuloch (tabuľka 41). V stredných školách sa zistila vyššia miera súhlasu s tvrdeniami: „Dobrovoľníctvo je v našej škole chápané ako prierezová téma“, „Dobrovoľníctvo je v našej škole oceňované a podporované“ a „Žiaci majú pri realizácii dobrovoľníckych aktivít priestor, aby aj oni mohli prispievať svojimi nápadiami, a zároveň majú možnosť výberu a slobodnej voľby“.

Tabuľka 41 Názory a postoje k realizácii výchovy a vzdelávania k dobrovoľníctvu podľa stupňa vzdelania (%)

	Stupeň vzdelania					
	základná škola			stredná škola		
	nesúhlas	ani nesúhlas, ani súhlas	súhlas	nesúhlas	ani nesúhlas, ani súhlas	súhlas
A.*	34,3	26,4	39,2	21,5	26,8	51,7
B.	22,8	27,7	49,5	21,2	28,7	50,2
C.	5,9	10,4	83,7	5,6	10,3	84,1
D.*	9,6	17,5	73,0	5,6	13,7	80,7
E.	5,5	23,3	71,3	7,5	24,6	67,9
F.	9,2	21,2	69,7	11,8	20,9	67,3
G.*	7,1	20,7	72,2	6,9	13,4	79,7
H.	6,5	15,1	78,4	5,9	15,6	78,5
I.	14,1	23,0	62,9	10,4	25,5	64,2
J.	11,2	18,3	70,5	9,7	23,8	66,5

Poznámka: * štatisticky významné rozdiely

A: Dobrovoľníctvo je v našej škole chápané ako prierezová téma

B: Dobrovoľnícke aktivity sú v našej škole explicitne prepojené s cieľmi a obsahom vzdelávania

C: Pri realizácii dobrovoľníckych aktivít je zdôrazňovaný prínos pre žiakov, ako aj pre prijímateľov pomoci

D: Dobrovoľníctvo je v našej škole oceňované a podporované

E: Naši učitelia sú pre deti vzorom pri realizácii dobrovoľníckych aktivít

F: Zážitok z dobrovoľníckej skúsenosti je so žiakmi reflektovaný, analyzujeme čo sa žiaci naučili

G: Žiaci majú pri realizácii dobrovoľníckych aktivít priestor, aby aj oni mohli prispievať svojimi nápadiami a zároveň majú možnosť výberu a slobodnej voľby

H: Pred realizáciu dobrovoľníckych aktivít kriticky zhodnocujeme, či je daná aktivita momentálne vhodná, potrebná a užitočná z pohľadu potrieb spoločnosti, komunity alebo cieľovej skupiny

I: Žiaci sú zapojení do plánovania, realizácie a vyhodnocovania dobrovoľníckych aktivít

J: Pri zapájaní do dobrovoľníckych aktivít zohľadňujeme špecifické potreby našich žiakov

Tabuľka 42 Signifikantné rozdiely podľa veku (%)

	Vek											
	do 40 rokov			41-50 rokov			51-60 rokov			nad 60 rokov		
	nesúhlas	ani nesúhlas, ani súhlas	súhlas	nesúhlas	ani nesúhlas, ani súhlas	súhlas	nesúhlas	ani nesúhlas, ani súhlas	súhlas	nesúhlas	ani nesúhlas, ani súhlas	súhlas
A.	31,3	30,2	38,5	33,8	27,7	38,5	27,7	25,5	46,8	11,9	20,9	67,2
B.	21,9	33,3	44,8	28,5	29,1	42,4	17,8	28,2	54,0	13,4	14,9	71,6
C.	8,3	9,4	82,3	6,5	13,3	80,2	5,5	8,9	85,6	0	4,5	95,5
E.	6,4	30,6	63,3	8,9	26,8	64,3	3,7	20,6	75,8	6,1	15,2	78,8
F.	10,3	23,7	66,0	14,3	22,4	63,4	7,1	17,5	75,5	6,0	28,4	65,7
G.	12,2	25,5	62,2	7,5	19,6	72,9	5,5	15,0	79,5	4,5	11,9	83,6
I.	16,3	23,5	60,2	13,7	28,7	57,6	10,8	21,7	67,5	10,4	13,4	76,1

Poznámka:

A: Dobrovoľníctvo je v našej škole chápané ako prierezová téma

B: Dobrovoľnícke aktivity sú v našej škole explicitne prepojené s cieľmi a obsahom vzdelávania

C: Pri realizácii dobrovoľníckych aktivít je zdôrazňovaný prínos pre žiakov, ako aj pre prijímateľov pomoci

E: Naši učitelia sú pre deti vzorom pri realizácii dobrovoľníckych aktivít

F: Zážitok z dobrovoľníckej skúsenosti je so žiakmi reflektovaný, analyzujeme čo sa žiaci naučili

G: Žiaci majú pri realizácii dobrovoľníckych aktivít priestor, aby aj oni mohli prispievať svojimi nápadiami a zároveň majú možnosť výberu a slobodnej voľby

I: Žiaci sú zapojení do plánovania, realizácie a vyhodnocovania dobrovoľníckych aktivít

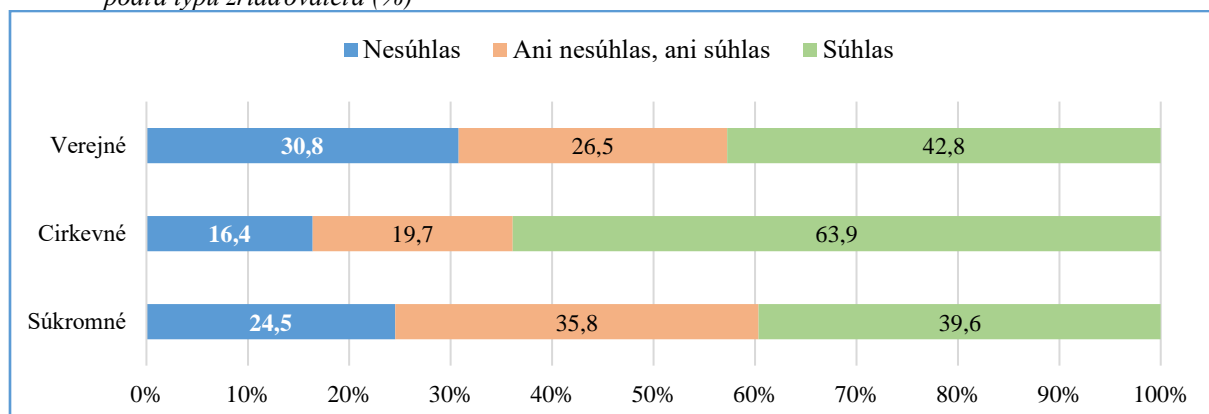
Niektoré názory a postoje sú ovplyvňované aj vekom riaditeľa/ky. Pri takmer všetkých tvrdeniach (tabuľka 42) sa s vyšším vekom zvyšovala aj miera súhlasu. Okrem výroku „Zážitok z dobrovoľníckej skúsenosti je so žiakmi reflektovaný, analyzujeme čo sa žiaci naučili“, kde bola výrazne vyššia miera súhlasu v kategórii 51 – 60 rokov (75,5 %). Počet rokov vo funkcii riaditeľa/-ky sa ako diferencujúci faktor potvrdil pri dvoch stimuloch. Respondenti vo funkcii 25 a viac rokov a 16 až 20 rokov častejšie vnímajú dobrovoľníctvo ako prierezovú tému. Prepojenie dobrovoľníckych aktivít s cieľmi a obsahom vzdelávania častejšie uvádzali riaditelia vo funkcii od 16 a viac rokov.

Tabuľka 43 Signifikantné rozdiely podľa počtu rokov vo funkcii (%)

Počet rokov vo funkcii		Dobrovoľníctvo je v našej škole chápané ako prierezová téma	Dobrovoľnícke aktivity v našej škole sú explicitne prepojené s cieľmi a obsahom vzdelávania
do 5 rokov	nesúhlas	31,5	27,5
	ani nesúhlas, ani súhlas	30,8	30,5
	súhlas	37,7	42,1
6-10 rokov	nesúhlas	30,8	22,2
	ani nesúhlas, ani súhlas	29,2	30,3
	súhlas	40,0	47,6
11-15 rokov	nesúhlas	31,7	19,6
	ani nesúhlas, ani súhlas	19,4	28,3
	súhlas	48,9	52,2
16-20 rokov	nesúhlas	19,0	13,1
	ani nesúhlas, ani súhlas	21,4	21,4
	súhlas	59,5	65,5
21-24 rokov	nesúhlas	21,7	17,4
	ani nesúhlas, ani súhlas	30,4	23,9
	súhlas	47,8	58,7
25 a viac	nesúhlas	28,1	17,5
	ani nesúhlas, ani súhlas	17,5	21,1
	súhlas	54,4	61,4

Signifikantnosť rozdielov vo vzťahu k typu zriaďovateľa sa potvrdila iba v jednom stimule. Vnímanie dobrovoľníctva ako prierezovej témy je prítomné vo väčšine cirkevných škôl (63,9 %) a cca 40 % verejných a súkromných škôl.

Graf 10 (Ne)súhlas s výrokom „Dobrovoľníctvo je v našej škole chápané ako prierezová téma“ podľa typu zriaďovateľa (%)

Vnímanie dobrovoľníctva ako prierezovej témy stúpa s vyšším počtom obyvateľov v sídle školy. Naviazanie dobrovoľníckych aktivít na ciele a obsah vzdelávania najčastejšie uvádzali v najväčších mestách (nad 100 000 obyvateľov), menej v najmenších obciach a sídlach školy s 10 001 až 100 000 obyvateľmi. Pri dobrovoľníckych aktivitách majú žiaci väčší priestor prispieť svojimi nápadi, možnosť výberu a slobodnej voľby v školách sídlacích v mestách nad 10 001 obyvateľov než v menších obciach. Pre zohľadňovanie špecifických potrieb žiakov sa zistil najvýraznejší priestor v školách najväčších miest (tabuľka 44).

Tabuľka 44 Signifikantné rozdiely podľa veľkosti sídla školy (%)

		A.	B.	G.	J.
Do 2 000	nesúhlas	40,0	25,5	6,2	9,9
	ani nesúhlas, ani súhlas	24,4	29,8	25,5	19,9
	súhlas	35,6	44,7	68,3	70,2
2 001-10 000	nesúhlas	32,4	25,0	7,9	15,7
	ani nesúhlas, ani súhlas	29,6	22,7	21,4	19,0
	súhlas	38,0	52,3	70,7	65,3
10 001-50 000	nesúhlas	25,3	17,3	7,2	9,7
	ani nesúhlas, ani súhlas	28,5	33,7	12,0	21,1
	súhlas	46,2	49,0	80,7	69,2
50 001-100 000	nesúhlas	19,6	22,6	6,5	10,4
	ani nesúhlas, ani súhlas	25,2	32,1	16,8	25,5
	súhlas	55,1	45,3	76,6	64,2
Nad 100 000	nesúhlas	24,7	22,5	6,2	1,2
	ani nesúhlas, ani súhlas	18,5	16,3	12,3	17,3
	súhlas	56,8	61,3	81,5	81,5

Poznámka:

A: Dobrovoľníctvo je v našej škole chápané ako prierezová téma

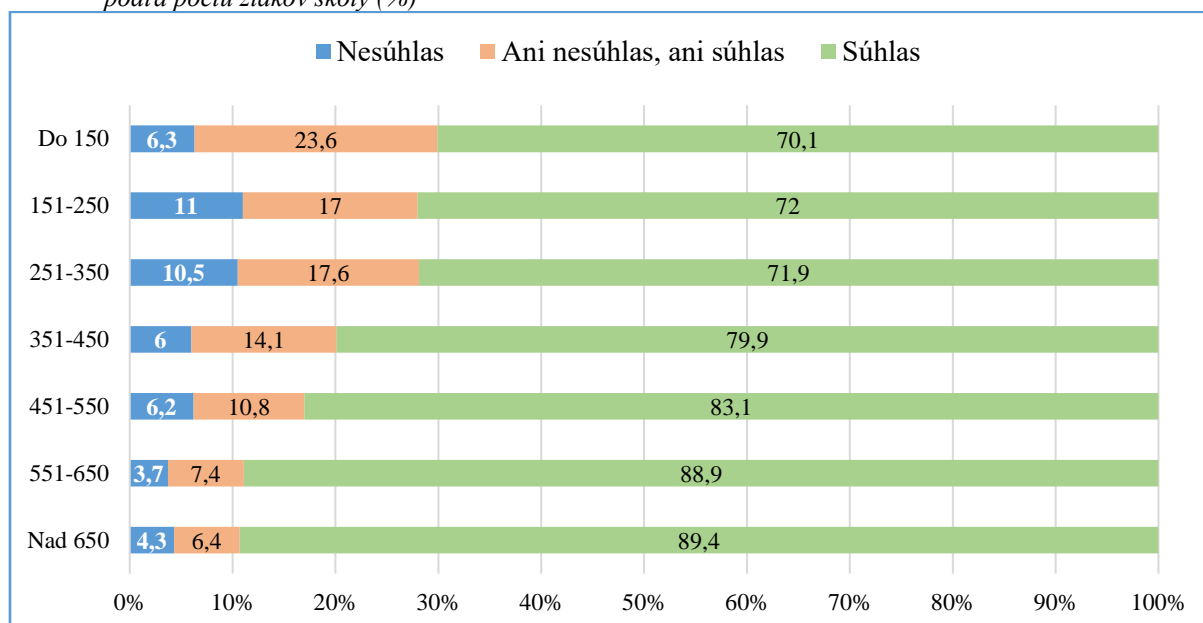
B: Dobrovoľnícke aktivity sú v našej škole explicitne prepojené s cieľmi a obsahom vzdelávania

G: Žiaci majú pri realizácii dobrovoľníckych aktivít priestor, aby aj oni mohli prispievať svojimi nápadi a zároveň majú možnosť výberu a slobodnej voľby

J: Pri zapájaní do dobrovoľníckych aktivít zohľadňujeme špecifické potreby našich žiakov

S vyšším počtom žiakov v škole sa zvyšoval aj súhlas s tvrdením, že dobrovoľníctvo je oceňované a podporované.

Graf 11 (Ne)súhlas s výrokom „Dobrovoľníctvo je v našej škole oceňované a podporované“ podľa počtu žiakov školy (%)

Niektoré názory sú diferencované aj podľa pohlavia. Súhlas s výrokmi uvedenými v *tabuľke 45* vo väčšej miere potvrdili ženy ako muži vo funkcii riaditeľa.

Tabuľka 45 Signifikantné rozdiely podľa pohlavia (%)

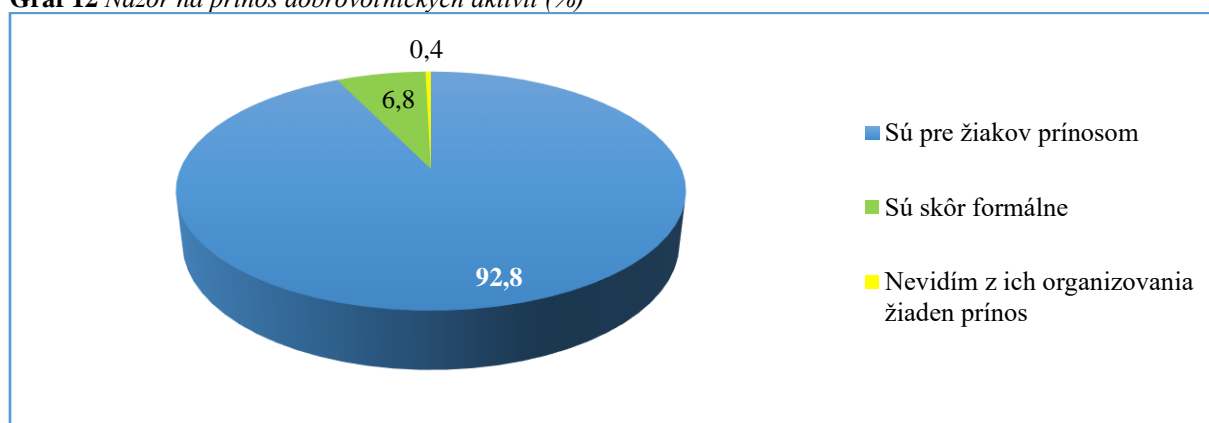
	Pohlavie					
	muž			žena		
	nesúhlas	ani nesúhlas, ani súhlas	súhlas	nesúhlas	ani nesúhlas, ani súhlas	súhlas
C.	10,4	10,4	79,2	4,3	10,3	85,4
F.	16,0	25,5	58,5	8,3	19,6	72,1
H.	9,0	20,4	70,6	5,4	13,6	81,0
I.	22,0	27,0	51,0	9,5	23,0	67,5
J.	14,9	25,7	59,4	9,2	18,7	72,1

Poznámka:

- C: Pri realizácii dobrovoľníckych aktivít je zdôrazňovaný prínos pre žiakov, ako aj pre prijímateľov pomoci
- F: Zážitok z dobrovoľníckej skúsenosti je so žiakmi reflektovaný, analyzujeme čo sa žiaci naučili
- H: Pred realizáciu dobrovoľníckych aktivít kriticky zhodnocujeme, či je daná aktivita momentálne vhodná, potrebná a užitočná z pohľadu potrieb spoločnosti, komunity alebo cieľovej skupiny
- I: Žiaci sú zapojení do plánovania, realizácie a vyhodnocovania dobrovoľníckych aktivít
- J: Pri zapájaní do dobrovoľníckych aktivít zohľadňujeme špecifické potreby našich žiakov

Väčšina oslovených respondentov/tiek sa zhoduje v tom, že zapojenie žiakov do dobrovoľníckych aktivít je pre nich prínosom. Negatívny postoj vyjadrilo 7,2 % opýtaných.

Graf 12 Názor na prínos dobrovoľníckych aktivít (%)

Štatisticky významné rozdiely sa zistili iba vo vzťahu k **typu strednej školy**. Názory na prínos dobrovoľníckych aktivít pre žiakov nie sú diferencované podľa stupňa vzdelania. **V základných aj stredných školách je vnímaný ich prínos rovnako pozitívne.**

Tabuľka 46 Porovnanie rozdielov podľa stupňa vzdelania (%)

Názor na prínos dobrovoľníckych aktivít	Stupeň vzdelania	
	základná škola	stredná škola
Sú pre žiakov prínosom	92,4	93,3
Sú skôr formálne	6,9	6,7
Nevidím z ich organizovania žiadny prínos	0,6	0

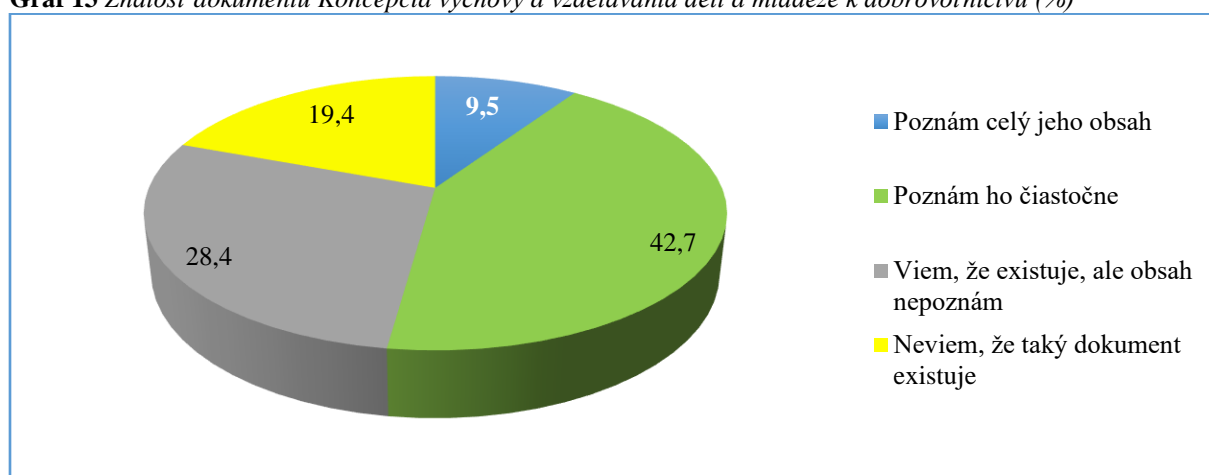
V stredných odborných školách takmer každý desiaty oslovený respondent/ka považuje zapájanie žiakov do dobrovoľníckych aktivít za formálne, alebo nevidí z ich organizovania žiadny prínos. Naopak, v gymnáziách sa tento názor takmer nevyskytoval.

Tabuľka 47 Signifikantné rozdiely podľa typu strednej školy (%)

Názor na prínos dobrovoľníckych aktivít	Typ strednej školy	
	GYM	SOŠ
Sú pre žiakov prínosom	99,0	90,8
Sú skôr formálne	1,0	9,2
Nevidím z ich organizovania žiadny prínos	0	0

V apríli 2018 bola schválená *Koncepcia výchovy a vzdelávania detí a mládeže k dobrovoľníctvu* (ďalej len *Koncepcia*) Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR. Preto nás zaujímalo, do akej miery poznajú v školách tento dokument. **Najväčšiu skupinu tvorili tí, ktorí ho poznajú čiastočne (42,7 %)**. Naopak, každý desiaty respondent/ka pozná celý jeho obsah (9,5 %). Neznalosť jeho obsahu (28,4 %) alebo dokonca jeho existenciu (19,4 %) potvrdila polovica opýtaných.

Graf 13 Znalosť dokumentu *Koncepcia výchovy a vzdelávania detí a mládeže k dobrovoľníctvu* (%)

Signifikantné rozdiely sa potvrdili podľa **stupňa vzdelania, pohlavia, veku, počtu rokov vo funkcii riaditeľ/a/ky a typu zriaďovateľa**. **Vyššia miera poznania schváleného dokumentu sa zistila v stredných školách**. V základných školách obsah nepozná 30,7 % opýtaných a 21,4 % nevie o tom, že vôbec existuje.

Tabuľka 48 Signifikantné rozdiely podľa stupňa vzdelania (%)

Znalosť dokumentu <i>Koncepcia</i>	Stupeň vzdelania	
	základná škola	stredná škola
Poznám celý jeho obsah	8,9	10,3
Poznám ho čiastočne	39,0	48,3
Viem, že taký dokument existuje, ale obsah vôbec nepoznám	30,7	24,9
Neviem, že taký dokument existuje	21,4	16,4

Sú to ženy riaditeľky, ktoré častejšie uvádzali, že *Koncepciu*, či už čiastočne alebo celkovo poznajú.

Tabuľka 49 Signifikantné rozdiely podľa pohlavia (%)

Znalosť dokumentu <i>Koncepcia</i>	Pohlavie	
	muž	žena
Poznám celý jeho obsah	6,8	10,4
Poznám ho čiastočne	32,4	46,1
Viem, že taký dokument existuje, ale obsah vôbec nepoznám	37,2	25,5
Neviem, že taký dokument existuje	23,7	18,0

Zo zistení podľa veku vyplýva, že s vyšším vekom sa zvyšuje aj počet respondentov, ktorí potvrdili, že dokument *Koncepcie* poznajú.

Tabuľka 50 Signifikantné rozdiely podľa veku (%)

Znalosť dokumentu <i>Koncepcia</i>	Vek			
	do 40 rokov	41-50 rokov	51-60 rokov	nad 60 rokov
Poznám celý jeho obsah	6,1	9,4	10,7	8,6
Poznám ho čiastočne	36,7	37,3	46,1	60,0
Viem, že taký dokument existuje, ale obsah vôbec nepoznám	29,6	28,5	28,6	25,7
Neviem, že taký dokument existuje	27,6	24,8	14,6	5,7

Výrazne vyššia miera poznania *Koncepcie* sa zistila u respondentov s najvyšším počtom rokov vo funkcii riaditeľa/ky (25 a viac rokov: 67,8 %), v tejto kategórii dokument poznala väčšina opýtaných, v ostatných to bola približne polovica.

Tabuľka 51 Signifikantné rozdiely podľa počtu rokov vo funkcii (%)

Znalosť dokumentu <i>Koncepcia</i>	Počet rokov vo funkcii					
	do 5 rokov	6-10 rokov	11-15 rokov	16-20 rokov	21-24 rokov	25 a viac
Poznám celý jeho obsah	11,3	4,7	10,5	9,2	8,7	13,6
Poznám ho čiastočne	38,8	44,7	42,7	44,8	41,3	54,2
Viem, že taký dokument existuje, ale obsah vôbec nepoznám	24,3	32,6	30,1	29,9	30,4	28,8
Neviem, že taký dokument existuje	25,6	17,9	16,8	16,1	19,6	3,4

Podľa typu zriaďovateľa boli s *Koncepciou* najviac oboznámení vo verejných a súkromných školách, cca polovica. V cirkevných školách to bolo výrazne menej (37,1 %).

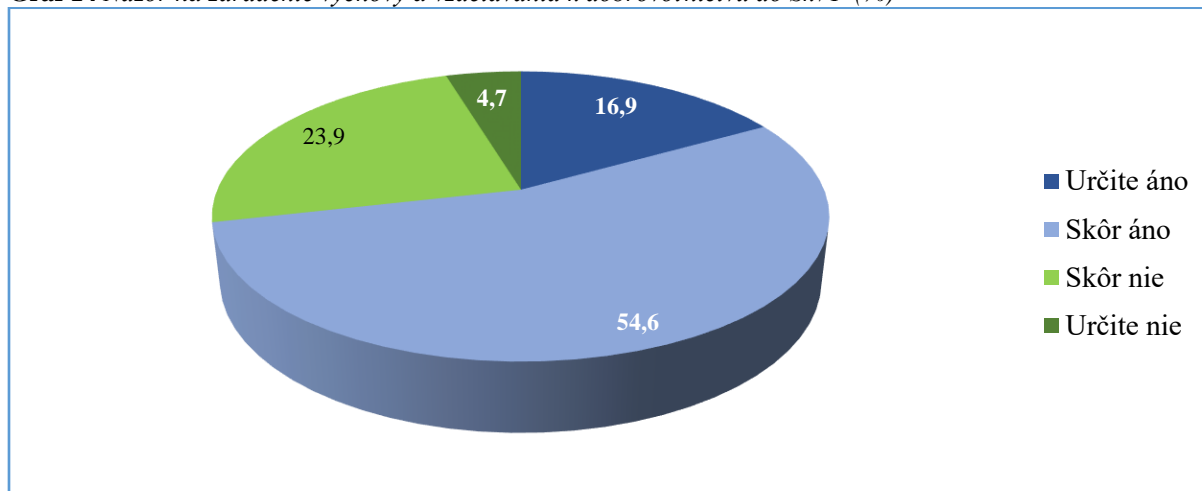
Tabuľka 52 Signifikantné rozdiely podľa zriaďovateľa (%)

Znalosť dokumentu <i>Koncepcia</i>	Typ zriaďovateľa		
	verejné	cirkevné	súkromné
Poznám celý jeho obsah	9,9	4,8	8,9
Poznám ho čiastočne	43,6	32,3	42,9
Viem, že taký dokument existuje, ale obsah vôbec nepoznám	28,5	22,6	33,9
Neviem, že taký dokument existuje	18,0	40,3	14,3

Väčšina respondentov/tiek – riaditeľov/iek škôl súhlasí, aby bola problematika výchovy a vzdelávania k dobrovoľníctvu zaradená do školského vzdelávacieho programu. Menej ako tretina má opačný názor.

Medzi respondentmi sa nezistili signifikantné rozdiely vo vzťahu k sledovaným znakom. Podobne ako v **základných, tak aj v stredných školách** prevažuje názor, že tému dobrovoľníctva treba zaradiť do školského vzdelávacieho programu. Medzi oboma stupňami vzdelania sa v názore na túto otázku nezistili rozdiely.

Graf 14 Názor na zaradenie výchovy a vzdelávania k dobrovoľníctvu do ŠkVP (%)

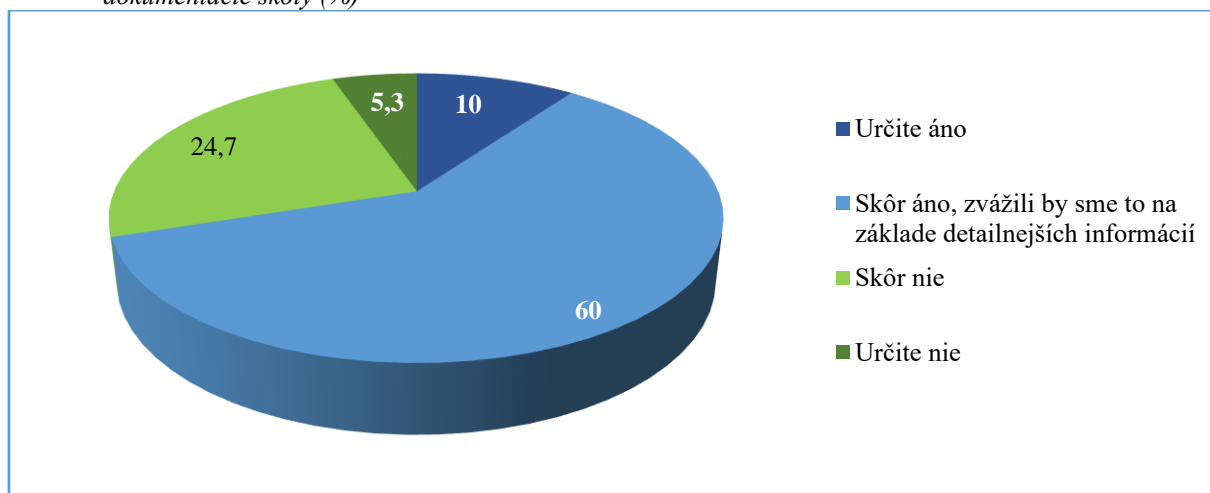

Tabuľka 53 Porovnanie rozdielov podľa stupňa vzdelania (%)

Názor na zaradenie výchovy a vzdelávania k dobrovoľníctvu do ŠkVP	Stupeň vzdelania	
	základná škola	stredná škola
Určite áno	16,4	17,6
Skôr áno	53,3	56,5
Skôr nie	25,1	21,9
Určite nie	5,1	4,0

Každá desiatu škola by mala záujem implementovať výchovu a vzdelávanie k dobrovoľníctvu do pedagogickej dokumentácie školy (graf 15). **Najväčšia skupina by to ešte zvažila na základe detailnejších informácií (60,0 %)**. Odmietavý postoj vyjadrila menej než tretina (30,0 %). Názory na túto otázku diferencuje **vek** a **typ zriaďovateľa**.

Graf 15 Názor na záujem implementovať výchovu a vzdelávanie k dobrovoľníctvu do pedagogickej dokumentácie školy (%)

Medzi základnými a strednými školami nie je v názore na túto otázku signifikantný rozdiel. Väčšina základných aj stredných škôl vyjadrila skôr kladný postoj so zvážením, na základe detailnejších informácií.

Tabuľka 54 Porovnanie rozdielov podľa stupňa vzdelania (%)

Názor na implementáciu výchovy a vzdelávania k dobrovoľníctvu do pedagogickej dokumentácie školy	Stupeň vzdelania	
	základná škola	stredná škola
Určite áno	8,3	12,7
Skôr áno, zväžili by sme to na základe detailnejších informácií	60,3	59,5
Skôr nie	25,8	22,9
Určite nie	5,6	4,9

Vo vzťahu k veku nižšiu mieru záujmu implementovať výchovu a vzdelávanie do pedagogickej dokumentácie prejavili respondenti vo veku 41 až 50 rokov než ostatné vekové kategórie.

Tabuľka 55 Signifikantné rozdiely podľa veku (%)

Názor na implementáciu výchovy a vzdelávania k dobrovoľníctvu do pedagogickej dokumentácie školy	Vek			
	do 40 rokov	41-50 rokov	51-60 rokov	nad 60 rokov
Určite áno	12,6	9,6	9,3	11,8
Skôr áno, zväžili by sme to na základe detailnejších informácií	61,1	55,9	63,3	61,8
Skôr nie	14,7	29,3	23,0	25,0
Určite nie	11,6	5,1	4,5	1,5

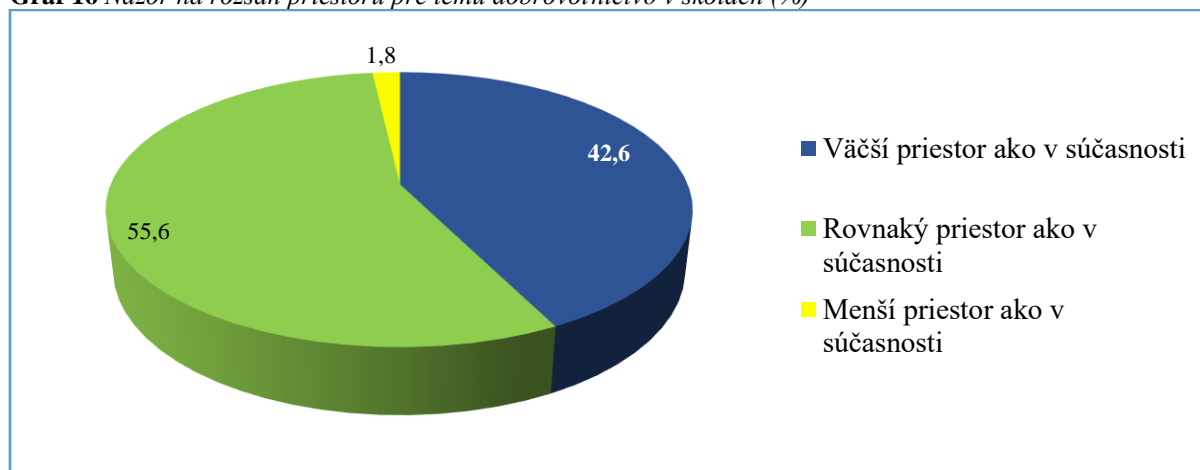
Najviac kladných odpovedí na skúmanú otázku podľa typu zriaďovateľa sa zistilo v cirkevných školách (73,7 %), potom vo verejných (69,9 %) a nakoniec v súkromných školách (66,7 %).

Tabuľka 56 Signifikantné rozdiely podľa typu zriaďovateľa (%)

Názor na implementáciu výchovy a vzdelávania k dobrovoľníctvu do pedagogickej dokumentácie školy	Typ zriaďovateľa		
	verejné	cirkevné	súkromné
Určite áno	8,4	26,3	13,0
Skôr áno, zväžili by sme to na základe detailnejších informácií	61,5	47,4	53,7
Skôr nie	25,3	17,5	24,1
Určite nie	4,7	8,8	9,3

Najväčšiu skupinu tvorili školy, ktoré **považujú súčasný priestor venovaný dobrovoľníctvu v školách za dostatočný (55,6 %)**. Naopak, 42,6 % sa prikláňa k názoru, že tento priestor by sa mal rozšíriť, iba minimum odpovedí požadovalo menší priestor ako je teraz.

Graf 16 Názor na rozsah priestoru pre tému dobrovoľníctvo v školách (%)

V základných, aj stredných školách panuje na túto otázku podobný názor, signifikantné rozdiely sa nepotvrdili. Prevažuje názor, že súčasný priestor pre tému dobrovoľníctva je dostatočný.

Tabuľka 57 Porovnanie rozdielov podľa stupňa vzdelania (%)

Názor na rozsah priestoru pre tému dobrovoľníctva v školách	Stupeň vzdelania	
	základná škola	stredná škola
Väčší priestor	44,0	40,4
Rovnaký priestor	53,7	58,7
Menší priestor	2,4	0,9

Štatisticky významné rozdiely sa zistili podľa typu strednej školy a počtu rokov vo funkcii riaditeľa/ky. V gymnáziách mierne prevažuje názor rozšíriť tento priestor. Naopak, v stredných odborných školách ho ponechať taký aký je.

Tabuľka 58 Signifikantné rozdiely podľa typu strednej školy (%)

Názor na rozsah priestoru pre tému dobrovoľníctva v školách	Typ strednej školy	
	GYM	SOŠ
Väčší priestor	55,4	33,8
Rovnaký priestor	43,6	65,4
Menší priestor	1,0	0,9

Pre zvýšenie priestoru pre tému dobrovoľníctva v školách sú najčastejšie naklonení riaditelia vo funkcii 21 až 24 rokov. Za rovnaký priestor je väčšina tých, ktorí sú vo funkcii 25 a viac rokov a 11 až 15 rokov a skôr za znižovanie tohto priestoru sú naklonení vo funkcii 6 až 15 rokov.

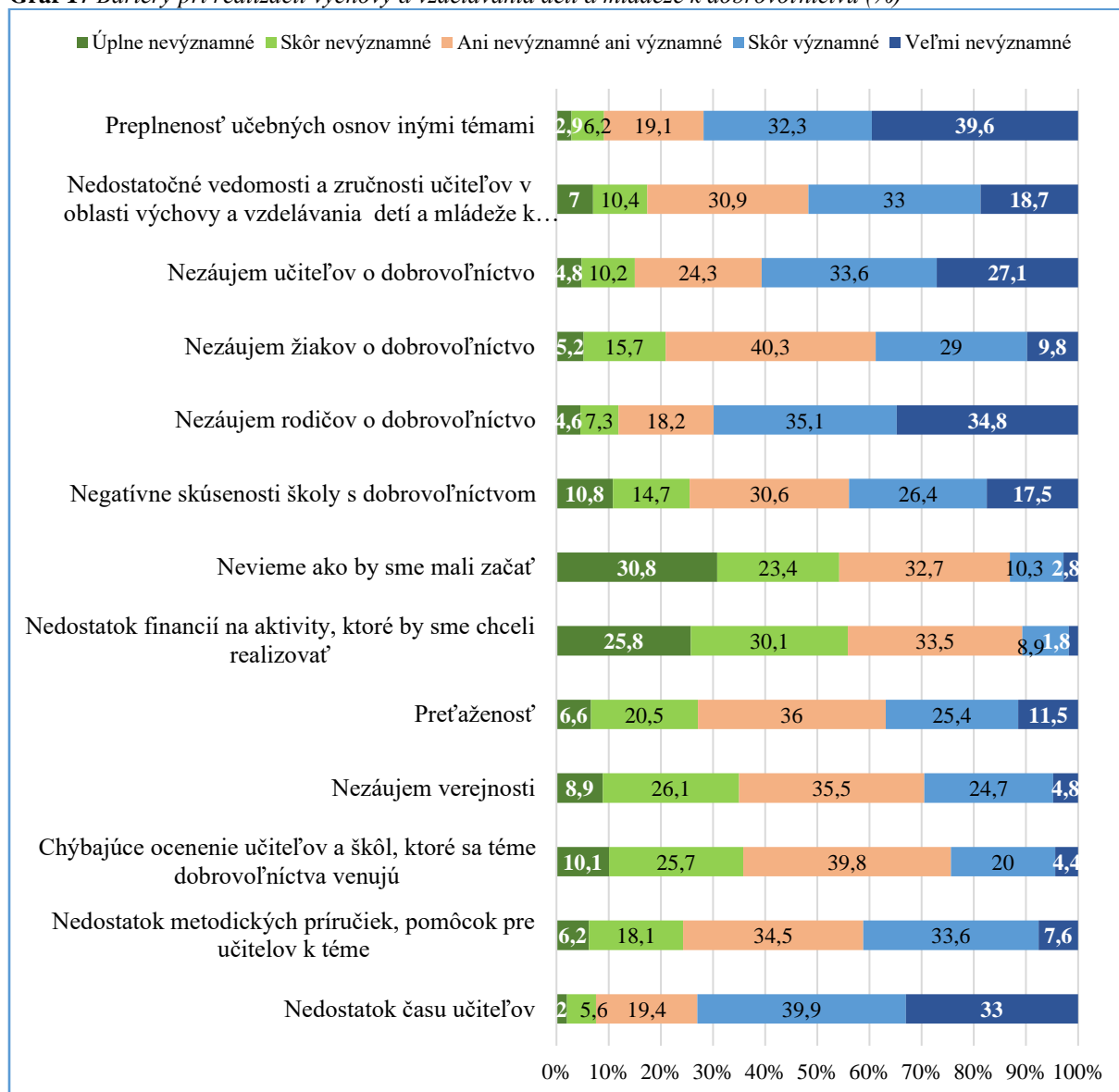
Tabuľka 59 Signifikantné rozdiely podľa počtu rokov vo funkcii riaditeľa/ky (%)

Názor na rozsah priestoru pre tému dobrovoľníctva v školách	Počet rokov vo funkcii					
	do 5 rokov	6-10 rokov	11-15 rokov	16-20 rokov	21-24 rokov	25 a viac rokov
Väčší priestor	48,9	40,5	34,3	43,7	47,8	30,5
Rovnaký priestor	50,5	55,8	62,9	55,2	52,2	67,8
Menší priestor	0,6	3,7	2,8	1,1	0	1,7

Bariéry pri realizácii dobrovoľníctva

Najväčšími bariérami pri realizácii výchovy a vzdelávania k dobrovoľníctvu v školách sú preplnenie učebných osnov inými témami (72,9 %), nedostatok času učiteľov (71,8 %), preťaženosť (69,9 %) a chýbajúce ocenenie učiteľov a škôl, ktoré sa téme dobrovoľníctva venujú (60,7 %). Približne polovica oslovených škôl vnímala ako prekážku aj nedostatok metodických príručiek, pomôcok pre učiteľov (51,7 %). Najmenej uvádzali negatívne skúsenosti (10,7 %) a nedostatok invencie ako začať s dobrovoľníctvom (13,1 %).

Graf 17 Bariéry pri realizácii výchovy a vzdelávania detí a mládeže k dobrovoľníctvu (%)

Štatisticky významné rozdiely v názoroch na bariéry rozvoja dobrovoľníctva v školách sa zistili pri niektorých stimuloch podľa **typu strednej školy, zriaďovateľa, počtu žiakov v škole a veľkosti sídla školy**.

Názory na prekážky v rozvoji dobrovoľníctva v školách podľa stupňa vzdelania sa zistil pri troch stimuloch:

- nezáujem rodičov o dobrovoľníctvo,
- nedostatok metodických príručiek a pomôcok k téme a
- nedostatok času učiteľov.

Tieto faktory ako bariéry vnímali ako významnejšie v základných školách (*tabuľka 60*).

Tabuľka 60 Bariéry v realizácii výchovy a vzdelávania detí a mládeže k dobrovoľníctvu podľa stupňa vzdelania (%)

	Stupeň vzdelania			
	základná škola		stredná škola	
	nevýznamné	významné	nevýznamné	významné
Preplnenie učebných osnov inými témami	7,1	72,9	8,5	72,9
Nedostatočné vedomosti a zručnosti učiteľov v oblasti výchovy a vzdelávania detí a mládeže k dobrovoľníctvu	22,6	42,4	27,1	39,2
Nezáujem učiteľov o dobrovoľníctvo	32,9	25,9	40,1	22,2
Nezáujem žiakov o dobrovoľníctvo	32,3	32,1	39,2	25,5
Nezáujem rodičov o dobrovoľníctvo*	24,6	41,6	31,0	29,8
Negatívne skúsenosti školy s dobrovoľníctvom	54,1	11,7	58,7	9,1
Nevieme ako by sme mali začať	51,1	14,7	59,0	10,6
Nedostatok financií na aktivity, ktoré by sme chceli realizovať	23,2	45,0	29,2	42,2
Preťaženosť	10,3	70,5	14,3	69,0
Nezáujem verejnosti	18,6	41,6	24,3	34,7
Chýbajúce ocenenie učiteľov a škôl, ktoré sa téme dobrovoľníctva venujú	12,7	63,2	18,5	56,8
Nedostatok metodických príručiek, pomôcok pre učiteľov k téme*	14,9	55,4	21,3	45,9
Nedostatok času učiteľov*	6,7	73,7	12,8	69,0

Poznámka: Dopočet do 100% predstavuje kategóriu „Ani nevýznamné, ani významné“.

* štatisticky významné rozdiely

Nezáujem žiakov o dobrovoľníctvo a negatívne skúsenosti školy sú ako prekážka jeho rozvoja vo väčšej miere vnímané v stredných odborných školách. Naopak, v gymnáziách bola viac zastúpená absencia ocenenia učiteľov a škôl, ktoré sa téme dobrovoľníctva venujú (tabuľka 61).

Tabuľka 61 Signifikantné rozdiely podľa typu strednej školy (%)

Bariéry v realizácii výchovy a vzdelávania detí a mládeže k dobrovoľníctvu	Typ strednej školy	
	GYM	SOŠ
Nezáujem žiakov o dobrovoľníctvo		
nevýznamné	51,5	33,8
ani nevýznamné, ani významné	27,7	38,6
významné	20,8	27,6
Negatívne skúsenosti školy s dobrovoľníctvom		
nevýznamné	70,3	53,5
ani nevýznamné, ani významné	22,8	36,4
významné	6,9	10,1
Chýbajúce ocenenie učiteľov a škôl, ktoré sa téme dobrovoľníctva venujú		
nevýznamné	9,9	22,4
ani nevýznamné, ani významné	22,8	25,4
významné	67,3	52,2

Nedostatok finančných prostriedkov a nezáujem verejnosti sú výrazne častejšie ako bariéra pri rozvoji dobrovoľníctva vnímané vo verejných školách než v ostatných dvoch typoch podľa zriaďovateľov. Nedostatok času učiteľov dominuje ako prekážka v cirkevných, potom vo verejných a najmenej v súkromných školách (tabuľka 62).

Tabuľka 62 Signifikantné rozdiely podľa typu zriaďovateľa (%)

Bariéry v realizácii výchovy a vzdelávania detí a mládeže k dobrovoľníctvu	Typ zriaďovateľa		
	verejné	cirkevné	súkromné
Nedostatok financií na aktivity, ktoré by sme chceli realizovať			
nevýznamné	24,6	38,7	23,2
ani nevýznamné, ani významné	29,2	33,9	44,6
významné	46,2	27,4	32,1
Nezáujem verejnosti			
nevýznamné	20,3	30,6	17,9
ani nevýznamné, ani významné	38,8	43,5	55,4
významné	40,9	25,8	26,8
Nedostatok času učiteľov			
nevýznamné	9,1	6,5	12,5
ani nevýznamné, ani významné	19,0	9,7	30,4
významné	71,9	83,9	57,1

Negatívne skúsenosti s dobrovoľníctvom v škole ako bariéru menej uvádzali najväčšie školy s počtom nad 650 žiakov. O niečo viac uvádzali absenciu invencie pri rozbehnutí dobrovoľníctva školy s počtom 351 - 450 žiakov, najmenej najväčšie školy (tabuľka 63).

Tabuľka 63 Signifikantné rozdiely podľa počtu žiakov (%)

Bariéry	Počet žiakov						
	do 150	151-250	251-350	351-450	451-550	551-650	nad 650
Negatívne skúsenosti školy s dobrovoľníctvom							
nevýznamné	40,3	54,9	58,6	60,5	68,7	61,8	61,7
ani nevýznamné, ani významné	47,0	35,9	30,6	27,6	22,4	25,5	31,9
významné	12,8	9,2	10,8	11,8	9,0	12,7	6,4
Nevieme ako by sme mali začať							
nevýznamné	45,0	52,9	56,1	52,0	73,1	56,4	61,7
ani nevýznamné, ani významné	44,3	32,0	31,8	29,6	19,4	30,9	34,0
významné	10,7	15,0	12,1	18,4	7,4	12,4	4,3

Nedostatok financií ako bariéra bol viac vnímaný v školách v obciach a mestách do 50 000 obyvateľov než vo väčších mestách. Nedostatok metodických príručiek bol ako problém vnímaný vo väčšine škôl v najmenších obciach (do 2 000 obyvateľov: 59,6 %), menej v stredne veľkých mestách (tabuľka 64).

Tabuľka 64 Signifikantné rozdiely podľa veľkosti sídla školy (%)

Bariéry	Veľkosť sídla školy				
	do 2 000	2 001-10 000	10 001-50 000	50 001-100 000	nad 100 000
Nedostatok financií na aktivity, ktoré by sme chceli realizovať					
nevýznamné	17,5	25,7	25,8	34,5	28,6
ani nevýznamné, ani významné	34,9	31,5	25,6	26,4	36,9
významné	47,6	42,8	47,6	39,1	34,5
Nedostatok metodických príručiek, pomôcok pre učiteľov k téme					
nevýznamné	10,8	18,5	15,5	24,5	23,8
ani nevýznamné, ani významné	29,5	33,8	31,3	31,8	23,8
významné	59,6	47,7	53,2	43,6	52,4

SÚHRN

Východiskom pre rozvoj výchovy a vzdelávania k dobrovoľníctvu vo všetkých stupňoch vzdelania bolo prijatie *Koncepcie výchovy a vzdelávania detí a mládeže k dobrovoľníctvu* (ďalej len *Koncepcia*) v roku 2018 Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR. Dokument vymedzuje základné ciele a princípy výchovy a vzdelávania k dobrovoľníctvu a stanovuje opatrenia na ich realizáciu. Implementácia *Koncepcie* do praxe má prispieť k tomu, „*aby dobrovoľníctvo bolo prirodzenou súčasťou životného štýlu ľudí a života komunit na Slovensku, čím sa škola prepojí s reálnym životom*“.

Výsledky online dotazníkového šetrenia v roku 2019 v základných a stredných školách dokazujú, že výchova a vzdelávanie k dobrovoľníctvu nie sú len doménou neformálneho vzdelávania alebo detských a mládežníckych organizácií, ale významný priestor v tejto oblasti poskytujú práve školy. Väčšina škôl potvrdila, že zapája svojich žiakov do dobrovoľníckych aktivít prostredníctvom svojich aktívnych učiteľov v spolupráci s nejakou mimovládnu/štátnou/organizáciou, napríklad (Liga proti rakovine, UNICEF, Únia slabozrakých a nevidiacich, Úsmev ako dar, Červený kríž, charity (viacerých cirkví), eRko a pod.). Prevláda príležitostné dobrovoľníctvo (jeden alebo dvakrát za polroka, jeden alebo dvakrát za rok). Pravidelnú frekvenciu potvrdila približne pätina škôl. Najväčšími oblasťami dobrovoľníckych aktivít, do ktorých školy zapojili svojich žiakov, sú pomoc pri získavaní finančných prostriedkov (zbierky, charitatívne akcie) a starostlivosť, údržba a čistenie prírody alebo verejných priestranstiev.

Pri realizácii výchovy a vzdelávania k dobrovoľníctvu školy zdôrazňujú prínos dobrovoľníctva pre žiakov, ako aj pre prijímateľov pomoci. Vyhodnocujú vhodnosť, potrebu a užitočnosť realizovanej dobrovoľníckej aktivity podľa potrieb spoločnosti, komunity alebo cieľovej skupiny. Dobrovoľníctvo sa v školách oceňuje a podporuje. Žiaci majú možnosť aktívne sa zapájať do realizácie a výberu jednotlivých dobrovoľníckych aktivít. Učitelia sú pre deti a žiakov v tomto smere vzorom. Školy potvrdzujú, že žiaci si spätne vyhodnocujú, čo sa počas dobrovoľníctva naučili. Berú sa do úvahy aj špecifické potreby žiakov a v neposlednom rade sú žiaci zapojení do všetkých etáp plánovania, realizácie ako aj vyhodnocovania dobrovoľníckych aktivít. V približne polovici škôl sú dobrovoľnícke aktivity prepojené s cieľmi a obsahom vzdelávania a dobrovoľníctvo je chápané ako prierezová téma.

Najvýznamnejšími bariérami pri realizácii výchovy a vzdelávania k dobrovoľníctvu v školách patrí preplnenie učebných osnov inými témami, nedostatok času učiteľov, preťaženosť a chýbajúce ocenenie učiteľov a škôl, ktoré sa téme dobrovoľníctva venujú. Približne polovica oslovených škôl vníma ako prekážku aj nedostatok metodických príručiek, pomôcok pre učiteľov.

LITERATÚRA

BROZMANOVÁ GREGOROVÁ, A. – ŠOLCOVÁ, J. – SIEKELOVÁ, M. 2018. Dobrovoľníctvo mládeže na Slovensku – aktuálny stav a trendy. Stupava: Platforma dobrovoľníckych centier a organizácií.

BROZMANOVÁ GREGOROVÁ, A. et al. 2012. Dobrovoľníctvo na Slovensku – výskumné reflexie. Bratislava : Iuventa.

TOŠNER, J.: *Dobrovoľníctví – rehabilitace občanských cností*. 2001. Dostupné na: <http://mpsv.cz>

TOŠNER, J.: *Průvodce dobrovoľníctvím pro neziskové organizace*. Praha : Hestia 2003, in: www.hest.cz

TOŠNER, J. – SOZANSKÁ, O.: *Dobrovoľníci a metodika práce s nimi v organizáciách*. Praha, Portál 2002.

UN definition of volunteering, in: www.worldvolunteerweb.org/development/soc_dev/

Názov: ***Výchova a vzdelávanie k dobrovoľníctvu
v základných a stredných školách***
Autorka: ***Mgr. Mária Janková***
Jazyková úprava: ***Mgr. Gabriela Aichová***
Vydavateľ a tlač: ***Centrum vedecko-technických informácií SR, Bratislava***
Rok vydania: ***2021***
Náklad: ***200 ks***

ISBN 978-80-89965-83-0